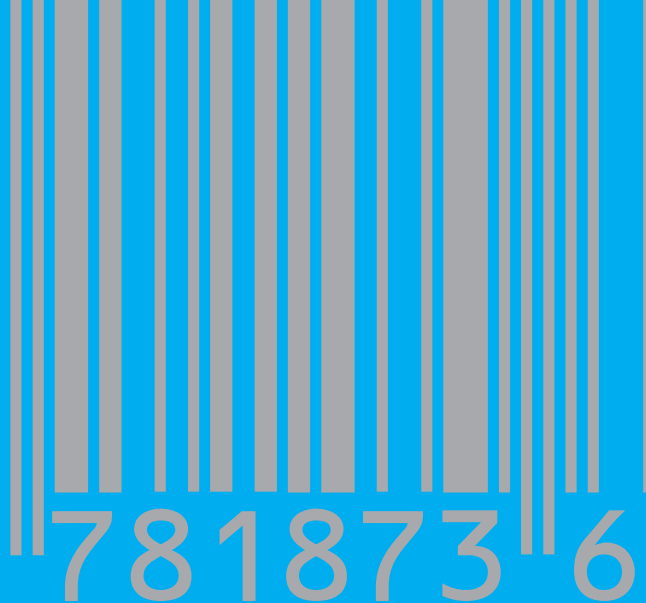

s

781873 6

w

PRIROČNIK
za uporabnike
Mednarodne
standardne
knjižne številke

z

Mednarodni standardni sistem številčenja knjig

PRIROČNIK
za uporabnike
Mednarodne standardne
knjižne številke

Mednarodna izdaja

Ljubljana
Narodna in univerzitetna knjižnica
2006

Najnovejša verzija izvirne izdaje Priročnika za uporabnike ISBN
je dostopna na naslovu Mednarodne agencije za ISBN:

<http://www.isbn-international.org>

Naslov izvirnika

ISBN users' manual

International edition

Fifth edition

ISBN 3-88053-118-8

© 2005 by International ISBN Agency
Staatsbibliothek zu Berlin – Preussischer Kulturbesitz
Fifth edition

Prevod in priredba Alenka Kanič

Redakcija Ivan Kanič

Oblikovanje in računalniški prelom Božidar Pajnhart

Natisnila

Littera picta d.o.o. Ljubljana

CIP – Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

655.535.28(035)

PRIROČNIK za uporabnike Mednarodne standardne knjižne številke : mednarodna izdaja / [prevod in priredba Alenka Kanič].
– 3. slovenska izd. – Ljubljana : Narodna in univerzitetna knjižnica, 2006

Prevod dela: ISBN users' manual

ISBN 961-6551-15-9

227215872

Kazalo

Predgovor k slovenski izdaji	5
1. Nastanek in uvedba mednarodnega sistema številčenja publikacij . . .	7
2. Prednosti sistema ISBN	9
3. Vloga in namen oznak ISBN	10
4. Struktura oznake ISBN	12
4.1. Element s predpono	12
4.2. Element registracijske skupine	13
4.3. Element registranta	13
4.4. Element publikacije	13
4.5. Kontrolna številka	14
4.6. Porazdelitev razponov	15
5. Uporaba oznak ISBN	22
5.1. Splošno	22
5.2. Spremembe v publikacijah	22
5.3. Faksimile	22
5.4. Knjige v različnih končnih oblikah	22
5.5. Publikacije v nevezani obliki	23
5.6. Publikacije v več zvezkih	23
5.7. Zaloga	23
5.8. Publikacije izdane v sozaložništvu	23
5.9. Prodaja in distribucija knjig s posredniki	24
5.10. Prevzem založnika	24
5.11. Prevzem zalog	24
5.12. Založniki s sedežem založbe v več krajih	24
5.13. Register ISBN in spremljajoči metapodatki	25
5.14. ISBN se ne sme v nobenem primeru ponovno uporabiti	26
6. ISBN za elektronske publikacije in vzgojno/izobraževalno programsko opremo	27
6.1. Oznaka ISBN za izbrane elektronske publikacije	27
6.2. ISBN za izbrane izdelke s programsko opremo	27
6.3. Načela za dodeljevanje oznak ISBN elektronskim publikacijam iz izbranim izdelkom s programsko opremo	28
7. ISBN za publikacije, tiskane na zahtevo	29
8. Mesto in prikaz oznak ISBN na publikacijah	30
8.1. Splošno	30
8.2. ISBN v obliki črtna kode	31
8.3. Dodatna petmestna koda	32

8.4.	Izdelava črtne kode EAN.UCC za ISBN – navodila za izdelovalce filmske matrice	32
8.5.	Algoritem za pripravo ISBN in EAN.UCC črtne kode	33
9.	Upravljanje sistema ISBN	34
9.1.	Splošno	34
9.2.	Mednarodno upravljanje	34
9.3.	Registracijske agencije za ISBN	35
9.4.	Upravljanje na založniški ravni	35
10.	Založniki, ki v sistemu ne sodelujejo	37
11.	Uporaba oznak ISBN	38
12.	ISBN in EAN	40
13.	ISBN in drugi identifikatorji	41
13.1.	DOI	41
13.2.	GTIN	42
13.3.	Internetni identifikatorji: URN	42
13.4.	ISAN in V-ISAN	45
13.5.	ISMN	45
13.6.	ISRC	47
13.7.	ISSN	47
13.8.	ISTC	48
13.9.	ISWC	49
14.	ONIX	51
15.	Publikacije	52
	Najpogostejša vprašanja v zvezi s sistemom ISBN	53
	Izlečki iz Smernic za uvedbo 13-mestne oznake ISBN	60
	Navodilo za razvoj mednarodnih sistemov	69

Predgovor k slovenski izdaji

Mednarodni sistem številčenja knjig je začel svojo uspešno pot v Veliki Britaniji že leta 1968 kot standardna knjižna številka. V letu dni je postala mednarodna standardna knjižna številka pod okriljem Mednarodne organizacije za standardizacijo, njena struktura se je iz 9-mestne spremenila v 10-mestno oznako. S sistemom upravlja Mednarodna agencija za ISBN, ki je dolga leta uspešno delovala kot enota Državne knjižnice v Berlinu, danes pa deluje kot samostojna ustanova, katere gostitelj je Editeur v Londonu.

Slovenski založniki so se s sistemom ISBN srečali v skupni državi z drugimi jugoslovanskimi založniki že leta 1985, ko je začela pod okriljem Jugoslovanskega bibliografskega inštituta v Beogradu delovati agencija za ISBN. Svoje delo je vestno opravljala do leta 1991, ko so posamezne republike dosegle svojo samostojnost. Na pobudo založnikov in v soglasju z Ministrstvom za kulturo ter Mednarodno agencijo za ISBN je naloge nacionalne agencije v Sloveniji v letu 1992 prevzela Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani. Takrat smo za naše založnike pripravili zloženko o prednostih uporabe sistema ISBN, za potrebe agencije pa prevedli 3. izdajo angleške verzije Priročnika za uporabnike sistema ISBN. Leta 2001 je sledila 4. mednarodna izdaja, ki je v slovenskem prevodu izšla le v elektronski obliki, danes pa je pred nami prevod 5. mednarodne izdaje Priročnika za uporabnike sistema ISBN, tokrat v tiskani in elektronski obliki.

S političnimi in družbenimi spremembami po svetu v zadnjem desetletju prejšnjega stoletja se je število nacionalnih agencij močno povečalo, kar posledično pomeni, da je tudi uporaba te prikladne enkratne identifikacijske oznake vedno bolj razširjena, hkrati pa se močno povečuje tudi število publikacij, ki jim je ta identifikacijska oznaka namenjena. Začelo je primanjkovati razpoložljivih oznak in potrebna je bila revizija standarda.

Revizijo mednarodnega standarda ISO 2108 in pripravo njegove izdaje je opravil tehnični komite TC 46 (Information and documentation) oziroma njegov podkomite SC 9 (Presentation, identification and description of documents), ki bdi nad njim že vsa leta od njegovega nastanka. Z delom so zaključili v začetku preteklega leta, ko je pri Mednarodni organizaciji za standardizacijo izšla 4. izdaja standarda ISO 2108. Najvažnejši spremembi v standardu ISO 2108 sta struktura oznake in način upravljanja sistema na mednarodni ravni, kjer se po novem v formalni organizaciji združujejo njeni člani in za doseganje skupnih ciljev plačujejo pripadajočo članarino.

Nova izdaja standarda pa je seveda pomenila, da se je bilo potrebno lotiti tudi priprave novega priročnika za uporabnike sistema ISBN. Delo so opravili predstavniki nacionalnih agencij in člani delovnih skupin komiteja TC 46/SC 9 pod vodstvom Stelle Griffiths. Prevod in priredbo tega priročnika lahko sedaj vzamemo v roke tudi pri nas.

S primerjanjem zaporednih izdaj Priročnika za uporabnike sistema ISBN lahko ugotovimo, kako zelo se je spreminjal oziroma dopolnjeval nabor publikacij, ki jim je ta sistem namenjen, še bolj izrazito pa se je spreminjal vrstni red naštevanja teh publikacij. Tako ta priročnik prinaša najnovejši seznam publikacij, ki lahko pridobijo oznako ISBN, hkrati pa tudi seznam publikacij, ki oznake ISBN ne morejo imeti, imajo pa lahko katerokoli drugo identifikacijsko oznako. Sorodni sistemi za identifikacijo so navedeni na koncu priročnika.

Osrednje poglavje se ukvarja z novo strukturo oznake, ki je usklajena z sistemom črtnih kod EAN.UCC, ki nam bo, ko bo teh že zmanjkovalo, dal na razpolago nove identifikacijske predpone. Za enkrat še vedno uporabljamo predpono 978.

Sledijo poglavja o oznakah ISBN za elektronske publikacije, za vzgojno/izobraževalno programsko opremo ter za publikacije, tiskane na zahtevo. Natačna navodila o mestu in prikazu oznak ISBN na publikacijah so v poglavju 8, močno razširjeno je poglavje o upravljanju sistema ISBN na vseh treh ravneh, še zlasti je poudarjena njegova funkcionalnost v založniških hišah, knjigarnah in knjižnicah.

Priročnik je obogaten z mnogimi najpogostejšimi vprašanji in odgovori, dodani so izvlečki iz Smernic za uvedbo 13-mestne oznake ISBN, ki nam pomagajo v obdobju prehoda z 10-mestne na 13-mestno oznako, in dodatna navodila za razvoj mednarodnih sistemov.

V Slovenski agenciji za ISBN upamo, da boste v priročniku našli marsikateri koristen nasvet in da ga boste s pridom uporabljali.

Alenka Kanič
Slovenska agencija za ISBN

Ljubljana, julij 2006

1. Nastanek in uvedba mednarodnega sistema številčenja publikacij

Prvič se je o potrebi po mednarodnem sistemu številčenja publikacij in njegovi izvedljivosti razpravljalo na 3. Mednarodni konferenci o raziskavah knjižnega trga in racionalizaciji v knjigotrštvu, ki je bila novembra 1966 v Berlinu.

Takrat je večje število evropskih založnikov in distributerjev knjig že proučevalo možnost računalniškega vodenje evidence naročanja publikacij in vodenja zalog. Postalo je očitno, da je prvi pogoj za učinkovit avtomatiziran sistem le enkratna in preprosta identifikacijska oznaka za vsako objavljeno enoto.

Sistem, ki je izpolnil vse zahteve in se je uveljavil kot mednarodni sistem številčenja publikacij, je znan pod imenom International Standard Book Number (ISBN) System, in ima svoje korenine v sistemu številčenja publikacij, ki sta ga razvili firmi J. Whitaker and Sons Ltd. v Veliki Britaniji leta 1967 in R. R. Bowker v Združenih državah Amerike leta 1968.

Hkrati je Tehnični komite TC 46 Mednarodne organizacije za standardizacijo (Technical Committee 46 on Information and Documentation of the International Organization for Standardization – ISO/TC 46) ustanovil delovno telo, ki naj bi proučilo možnosti prirojitve britanskega sistema za širšo mednarodno uporabo.

V letih 1968 in 1969 je bilo več srečanj predstavnikov iz različnih evropskih držav in Združenih držav Amerike. Poročila so bila poslana vsem državam članicam ISO.

Rezultat teh dogovarjanj je Mednarodna standardna knjižna številka (ISBN), leta 1970 potrjena kot standard ISO 2108¹. Leta 1992 je tretja izdaja tega standarda nadomestila drugo izdajo iz leta 1978.

Namen tega mednarodnega standarda je usklajevanje in standardizacija široke uporabe oznak ISBN kot enkratne identifikacije naslova ali posamezne izdaje tega naslova, ki ga založi ali izda določeni založnik ali izdajatelj.

Ker se knjige in knjigam podobni izdelki pojavljajo v novih oblikah na različnih medijih, je bil izvorni standard že večkrat popravljen in dopolnjen in danes je ta sistem v rabi v več kot 160 državah.

---

¹ Na razpolago pri nacionalnih organizacijah za standardizacijo.

Delovna skupina, ki jo sestavljajo imenovani delegati nacionalnih organizacij za standardizacijo in predstavljajo agencije za ISBN, založnike, knjigarje, knjižnice in ponudnike sistemov, razvija 4. izdajo standarda od leta 2001. Ta četrta izdaja je najverjetneje najboljše popravljanje in dopolnjevanje ISBN do danes. Povečal se je obseg dodeljevanja števil v sistemu, določeni so metapodatki, ki morajo spremljati oznako ISBN ob njeni podelitvi, pravila za upravljanje in nadzor sistema, določa pa tudi organe za registracijo oznak. Z dosego teh ciljev se je prvič od njene zasnove spremenila struktura in dolžina oznake ISBN.

Priročnik pojasnjuje delovanje sistema in določa potrebne korake za pravilno dodeljevanje oznak ISBN ter daje navodila za prehodno obdobje od 10-mestne strukture do nove razširjene oznake in tudi za naprej.

2. Prednosti sistema ISBN

- ISBN je enkratna mednarodna identifikacija monografskih publikacij; dodeljena oznaka nadomesti delo z dolgimi bibliografskimi opisi. Prihranita se čas in delovna sila, zmanjšana je možnost napak.
- ISBN omogoča sestavljanje in posodabljanje založniških katalogov in bibliografskih zbirk kot so Books in Print; podatki o razpoložljivih knjigah so lahko najdljivi.
- Naročanje in distribucija knjig se v glavnem izvajata s pomočjo oznake ISBN; to je najhitrejši in najučinkovitejši način.
- Oznaka ISBN se predstavlja v strojno čitljivi obliki 13-mestne črtne kode EAN.UCC. Branje je hitro in brez napak.
- Oznaka ISBN je potrebna v knjigarnah, opremljenih s sodobnimi elektronskimi načini prodaje.
- Upravljanje avtorskih pravic se v glavnem prav tako izvaja na osnovi oznak ISBN.
- S pomočjo oznak ISBN se zbirajo podatki o prodaji, kar omogoča nadzor nad spremenljivimi uspehi različnih oblik in izdaj kot tudi primerjavo med različnimi tematskimi področji in celo različnimi založniškimi hišami.
- V nekaterih državah temelji na oznakah ISBN sistem nadzora pravic izposojanja. Tak programi omogočajo avtorjem in ilustratorjem denarna nadomestila, sorazmerna s številom izposoj njihovih del v splošnih knjižnicah.

3. Vloga in namen oznak ISBN

Prepoznana v več kot 160 državah širom sveta, je Mednarodna standardna knjižna številka kratka, jasna in strojno čitljiva identifikacijska oznaka. Oznaka ISBN nezmotljivo označuje določeno monografsko publikacijo in mora biti z njo povezana vse od začetka proizvodnega procesa. Kot pomemben instrument v proizvodnji, distribuciji, prodajnih analizah in sistemih za shranjevanje bibliografskih podatkov v knjigotrštvu ima oznaka ISBN enako pomembno vlogo tudi pri upravljanju knjižničnih informacij.

Kadar pa je za izdelek primernejši kateri od drugih posebnih identifikacijskih sistemov (tako kot je za kontinuirane, nezaključene integrirne vire primerna oznaka ISSN in za glasbene tiske ISMN), se uporabi ta sistem. Kjer je primerno, se ti identifikatorji pojavijo v povezavi z oznakami ISBN (glej tudi poglavje 13.1). Nadaljnje informacije o drugih vrstah identifikatorjev so v poglavju 13.

Oznake ISBN se dodeljujejo monografskim publikacijam in določenim vrstam sorodnih izdelkov, ki so na razpolago javnosti bodisi zastonj ali kot nakup. Poleg tega lahko posamezni deli (kot so poglavja) monografske publikacije ali posamezne številke ali članki kontinuiranih virov, ki so razpoložljivi tudi samostojno, uporabijo oznako ISBN kot samostojni identifikator. Glede na različne razpoložljive medije ni važno, v kakšni fizični obliki je vsebina dokumentirana in distribuirana, da se le vsak izdelek lahko samostojno identificira.

Nekaj primerov monografskih publikacij, ki se jim dodeli oznaka ISBN:

- tiskane knjige in brošure
- publikacije v Braillovi pisavi
- publikacije, ki jih založnik ne namerava redno dopolnjevati in stalno izdajati
- posamezni članki² ali številke določenega kontinuiranega vira (toda ne kontinuirani vir v celoti)
- zemljevidi
- vzgojni in izobraževalni filmi, videoposnetki in prosojnice
- zvočne knjige na kasetah, zgoščenkah ali devedejih (govoreče knjige)
- elektronske publikacije na fizičnem nosilcu (strojno čitljivi trakovi, diskete, cederomi) ali na internetu

---

² Če so posamezni članki dostopni pri založniku tudi samostojno, sodijo med zaključene publikacije in se jim dodeli oznaka ISBN. To ne velja za separate, ki jih naroči/je avtor/ji članka za svojo lastno distribucijo.

- digitalizirane kopije tiskanih monografskih publikacij
- publikacije na mikrooblikah
- vzgojna ali izobraževalna programska oprema
- publikacije na različnih medijih (kjer je besedilo glavna sestavina)

Nekaj primerov monografskih publikacij, katerim se **ne** dodeli oznaka ISBN:

- kontinuirani viri³, obravnavani v celoti kot bibliografska entiteta (posamezni deli imajo lahko oznake ISBN)
- abstraktne entitete⁴, kot so besedilna dela in druge abstraktne stvaritve intelektualne in/ali umetniške vsebine
- efemerno tiskano gradivo brez večje vrednosti in trajnosti, kot je propagandno gradivo in podobno
- glasbeni tiski
- grafični listi in grafične mape brez naslovne strani in besedila
- osebni dokumenti (kot elektronski življenjepisi in osebne biografije)
- voščilnice
- glasbeni zvočni posnetki
- programska oprema za kateri koli namen razen za vzgojo in izobraževanje
- elektronske oglasne deske
- elektronska pošta in druga elektronska korespondenca
- igre

Za nadaljnje informacije in pojasnila o tem, ali določenemu izdelku pripada oznaka ISBN ali ne, se je potrebno obrniti na lokalno ISBN registracijsko agencijo.

---

³ Publikacija, ki izhaja daljše časovno obdobje brez določenega konca. Taka publikacija običajno izhaja v zaporednih ali integriranih kosih, ki imajo ponavadi številčne ali kronološke oznake. Tipični primeri vključujejo serijske publikacije kot so časniki, časopisi, magazini itn. in integrirani viri kot so publikacije z nevezanimi listi in spletne strani, ki se dopolnjujejo. Posamezni članki ali številke, ko so dostopni tudi samostojno, sodijo med zaključene publikacije in jih lahko identificira oznaka ISBN.

⁴ Na primer vsaka samostojna izdaja romana Starec in morje je primerna za označevanje z iznako ISBN, medtem ko roman kot abstraktno besedilno delo te oznake ne more imeti.

4. Struktura oznake ISBN

Od 1. januarja 2007 bodo nacionalne agencije za ISBN dodeljevale oznake ISBN, ki bodo sestavljene iz 13 števk z naslednjimi elementi:

- element s predpono
- element registracijske skupine
- element registranta
- element publikacije
- kontrolna številka

Pred natisnjeno številčno oznako je vedno akronim ISBN.

Opomba: Poleg akronima ISBN v latinici se lahko v deželah, kjer ne uporabljajo latinične pisave, **doda** še ISBN v pisavi, ki je tam v uradni rabi.

Oznaka ISBN je razdeljena na pet elementov, trije od njih so spremenljive dolžine; prvi in zadnji element sta stalne dolžine. Kadar so prikazani v očem čitljivi obliki, morajo biti elementi med seboj jasno ločeni z vezaji ali presledki.

ISBN 978-0-571-08989-5

ali

ISBN 978 0 571 08989 5

Opomba: Raba presledkov ali vezajev nima nobenega posebnega pomena, tam so le zaradi poudarjene čitljivosti.

Število znakov v drugem, tretjem in četrtem elementu oznake ISBN (oznaka registracijske skupine, oznaka registranta, oznaka publikacije) se spreminja. Število znakov v oznaki registracijske skupine in registranta je odvisno od pričakovane založniške produkcije registracijske skupine ali registranta. Kadar so ti elementi krajši po dolžini, to pomeni, da se od registracijske skupine ali registranta (ali obeh) pričakuje večje število publikacij.

4.1. Element s predpono

Prvi element oznake ISBN je 3-mestna oznaka, ki jo dodeljuje EAN International. Predponi, ki ju je združenje EAN International že dodelilo, sta 978 in 979, za

povečanje zmogljivosti sistema ISBN bodo glede na potrebe v prihodnje dodeljene še nove predpone.

Primer: 978

4.2. Element registracijske skupine

Drugi element oznake ISBN označuje državo, geografsko regijo ali jezikovno področje, ki sodeluje v sistemu ISBN. Nekateri člani v sistemu ISBN tvorijo jezikovno področje (npr. registracijska skupina 3 = nemška jezikovna skupina), drugi oblikujejo regionalno skupino (npr. registracijska skupina 982 = Južni Pacifik). Dolžina tega elementa se spreminja, vsebuje lahko do 5 znakov.

Oznake registracijskih skupin dodeljuje Mednarodna agencija za ISBN.

Primer: 978-0

4.3. Element registranta

Tretji element oznake ISBN označuje posameznega založnika ali založniško skupino v določeni registracijski skupini. Dolžina tega elementa se spreminja sorazmerno s pričakovano produkcijo založnika in ima lahko do 7 znakov. Založniki z največjim pričakovanim številom izdanih naslovov imajo najkrajšo oznako registranta in obratno.

Potencialni registranti se obrnejo na agencijo za ISBN registracijske skupine, ki je zadolžena za upravljanje sistema ISBN v državi, regionalni ali jezikovni skupini, kjer imajo svoj sedež, da se jim dodeli oznaka registranta, ki bo zanje enkratna. Ko založniki izkoristijo vse oznake ISBN, ki so povezane z njihovo oznako registranta, jim bo dodeljena dodatna oznaka registranta, ki jim zagotavlja nove oznake ISBN.

Primer: 978-0-11

4.4. Element publikacije

Četrti element oznake ISBN označuje določeno izdajo neke publikacije pri določenem založniku. Dolžina tega elementa se spreminja sorazmerno s pričakova-

no produkcijo tega založnika in ima lahko do 6 znakov. Založniki z največjim pričakovanim številom izdanih naslovov imajo najdaljše oznake publikacij in obratno. Da se zagotovi pravilna dožina oznake ISBN, so nezasedena mesta dopolnjena z vodilnimi ničlami.

Primer: 978-0-11-000222

4.5. Kontrolna številka

Peti element oznake ISBN je kontrolna številka. Izračunana je z algoritmom po modulu 10.

Vsaka od prvih dvanajstih števk oznake ISBN je izmenično pomnožena z 1 in 3. Kontrolna številka je enaka 10 minus ostanek, ki je rezultat deljenja vsote ponderiranih zmnožkov prvih dvanajstih števk z deset, z eno izjemo. Če je rezultat tega izračuna kot kontrolna številka 10, je kontrolna številka 0.

Za izračun kontrolne številke za ISBN 978-0-11-000222-? uporabi naslednje korake:

Korak 1 – Določi vsoto ponderiranih zmnožkov za prvih 12 števk oznake ISBN (glej spodnjo tabelo).

	Element s predpono			Oznaka registracijske skupine	Oznaka registranta			Oznaka publikacije						Kontrolna številka	Vsota
	9	7	8		1	1	0	0	0	2	2	2			
ISBN	9	7	8	0	1	1	0	0	0	2	2	2	?		
Utež	1	3	1	3	1	3	1	3	1	3	1	3	-		
Zmnožek	9	21	8	0	1	3	0	0	0	6	2	6	-	56	

Korak 2: Deli vsoto ponderiranih zmnožkov za prvih 12 števk oznake ISBN z 10 in določi ostanek.

$$56/10 = 5 \text{ ostanek} = 6$$

Korak 3: Odštej ostanek izračunan v 2. koraku od 10. Dobljena razlika je vrednost kontrolne številke, izjema je primer, ko je ostanek v drugem koraku 10, takrat je kontrolna številka 0.

$$10 - 6 = 4$$

Kontrolna številka = 4

ISBN 978-0-11-000222-4

Naslednja matematična formula je alternativni način izračunavanja kontrolne številke:

Kontrolna številka = mod 10(10 - [mod 10 {vsota ponderiranih zmnožkov prvih 12 števk v oznaki ISBN}])

Kontrolna številka = mod 10 (10 - [mod 10 {56}])

Kontrolna številka = 4

Da je oznaka ISBN veljavna, mora biti vsota ponderiranih zmnožkov prvih 12 števk oznake ISBN plus kontrolna številka deljiva z 10 brez ostanka.

Opomba: Dolžine registracijske skupine, registranta in oznake publikacije so spremenljive in ni nujno, da so vedno enake kot v prikazani tabeli. Prav tako niso veljavne vse kombinacije registracijskih skupin in registrantov. Formula za preverjanje in delitev oznak ISBN je v razdelku *Porazdelitev razponov*.

Za pomoč pri izračunavanju kontrolnih števil se obrnite na svojo lokalno registracijsko agencijo, ki vam pomaga pri izračunavanju vaših oznak ISBN tako, da vam lahko preskrbi seznam že izračunanih kontrolnih števil ali pa vam da na razpolago programsko opremo, ki vam omogoča izračun lastnih oznak ISBN.

4.6 Porazdelitev razponov

Razponi so dodeljeni glede na pričakovano povpraševanje (tj. velikosti založniških programov) v določenih regionalnih ali jezikovnih skupinah. Nekaj oznak registracijskih skupin bo Mednarodna agencija za ISBN hranila v rezervi in s tem zagotovila kapacitete za prihodnost. Te bo Mednarodna agencija za ISBN podelila glede na potrebe, ko bo primanjkovalo oznak znotraj posameznih skupin. Poleg tega lahko za potrebe v prihodnje ostane nedoločen tudi razpon oznak registrantov znotraj registracijske skupine, ki je že bil dodeljen določeni regionalni ali jezikovni skupini.

Izčrpne podrobnosti o registracijskih skupinah in metapodatki o razponih registrantov so na razpolago pri Mednarodni agenciji za ISBN in omogočajo prever-

janje veljavnosti že dodeljenih razponov. Vse kombinacije registracijskih skupin in registrantov niso veljavne. Kako deliti oznako ISBN v njene sestavne dele z uporabo podatkov o skupinah in razponu registrantov je razvidno v spodnjih tabelah. Za izračun kontrolne številke in ugotavljanje njene veljavnosti glej razdelek Kontrolna številka.

Število znakov v vsakem od elementov ISBN za oznako registracijske skupine, oznako registranta in oznako publikacije je spremenljivo, čeprav je skupno število znakov v teh treh elementih 9. Teh 9 znakov, skupaj s 3-mestnim elementom predpone in kontrolno številko, tvori 13-mestno oznako ISBN. Število znakov v elementih registracijske skupine in registranta se bo spreminjalo glede na založniško produkcijo registracijske skupine ali registranta. Registracijske skupine, pri katerih se pričakuje večjo založniško produkcijo, bodo dobile oznako dolgo 1 ali 2 znaka. Založniki, pri katerih se pričakuje večje število publikacij, bodo dobile oznako dolgo 2 ali 3 znake.

Opomba: Število števč, ki so predvidene in dodeljene registracijskim skupinam s predpono 978, ne napoveduje števila števč, ki bodo predvidene in dodeljene z napovedano prihodnjo predpono (tj. elementom predpone 979). Dodeljevanje registracijskih skupin in oznak registrantov za prihodnje predpone bo odražalo zgodovino dodeljevanja in njegovo projekcijo za celotni sistem elementa predpone gledan enovito.

Določanje notranje porazdelitve v 13-mestni oznaki ISBN je dvostopenjski postopek: najprej je treba določiti registracijsko skupino po pravilih glede na dodeljeni element predpone ISBN; nato se določi dolžino elementa registranta in elementa publikacije po pravilih registracijske skupine. Pravila za registracijsko skupino so na razpolago pri Mednarodni agenciji za ISBN.

Tabela 1 ponazarja porazdelitev razponov registracijskih skupin znotraj predpone 978. Za katero koli drugo predpono EAN.UCC, ki se bo uporabljala v sistemu ISBN, bo Mednarodna agencija za ISBN pripravila rešitev za oblikovanje registracijskih skupin, preden bo začela z dodeljevanjem oznak registracijskim skupinam znotraj te nove predpone. Priporočeno je, da se morebitne dodatke ali spremembe pri oblikovanju registracijskih skupin redno preverja pri Mednarodni agenciji za ISBN.

Tabela 1 – Porazdelitev registracijskih skupin znotraj predpone 978

Element predpone	Razpon registracijskih skupin	Število oznak za registracijsko skupino
978	0–5	100 000 000
	6	(nedoločen razpon)
	7	100 000 000
	80–94	10 000 000
	950–989	1 000 000
	9900–9989	100 000
	99900–99999	10 000

Tabela 2 ponazarja, kako določiti strukturo registracijske skupine za predpono 978, ki je namenjena oznakam ISBN. Pregled petih števk, ki sledijo predponi, bo omogočil določitev dolžine oznake registracijske skupine. Ko je znana dolžina oznake registracijske skupine, se lahko določi skupina registranta.

Tabela 2 – Metoda določanja strukture registracijske skupine za predpono 978

Če je pet števk za elementom s predpono med:	Dolžina registracijske skupine	Delitve elementa s predpono in registracijske skupine bodo nastopile za naslednjimi števki in z njimi povezanimi elementi:
00000–59999	1	3. (element s predpono) 4. (registracijska skupina)
60000–69999	0 (nedoločeno)	(nedoločen razpon)
70000–79999	1	3. (element s predpono) 4. (registracijska skupina)
80000–94999	2	3. (element s predpono) 5. (registracijska skupina)
95000–98999	3	3. (element s predpono) 6. (registracijska skupina)
99000–99899	4	3. (element s predpono) 7. (registracijska skupina)
99900–99999	5	3. (element s predpono) 8. (registracijska skupina)

Dolžino oznake registranta znotraj vsake registracijske skupine določijo registracijske agencije za ISBN v skladu s potrebami založniške industrije na njihovem območju. Razpone za vsako registracijsko skupino določi Mednarodna agencija za ISBN v naprej, preden se določi razdelitev razponov oznak ISBN založnikom znotraj teh skupin.

PRIMER 1

Testni ISBN: 9786000000004

Predpona EAN.UCC: 978

(Testna registracijska skupina): 60000

Registracijska skupina: (nedoločena in neveljavna)

Opomba: Testni ISBN ni veljaven, ker je testna registracijska skupina znotraj skupine 60000 do 69999, kjer je dolžina registracijske skupine 0 (trenutno nedoločena).

PRIMER 2

Testni ISBN: 9780777777770

Predpona EAN.UCC: 978

(Testna registracijska skupina): 07777

Registracijska skupina: 0

Opomba: Testni ISBN je veljaven, ker je testna registracijska skupina znotraj razpona 00000 do 59999, kjer je dolžina registracijske skupine 1 (določena in veljavna).

Tabela 3 ponazarja razdelitev razponov oznak registrantov in oznak publikacij znotraj registracijske skupine 978-0. Razpone oznak registrantov znotraj vsake registracijske skupine bo določila Mednarodna agencija za ISBN glede na pričakovane založniške programe te registracijske skupine.

Tabela 3 – Porazdelitev razponov oznak registrantov in oznak publikacij znotraj skupine 978-0

Registracijska skupina	Razpon oznak registrantov	Število oznak za identifikacijo publikacije na registranta
978-0	00-19	1 000 000
	200-699	100 000
	7000-8499	10 000
	85000-89999	1 000
	900000-949999	100
	9500000-9999999	10

Tabela 4 ponazarja, kako določiti notranjo strukturo za registracijsko skupino 978-0. Pregled petih števk, ki sledijo registracijski skupini, bo omogočil določitev dol-

žine oznake registranta. Ko je znana dolžina oznake registranta, se lahko določi dolžina oznake publikacije.

Tabela 4 – Metoda določanja notranje strukture za registracijsko skupino 978–0

Če je pet števk za oznako registracijske skupine med:	Dolžina registranta:	Dolžina oznake publikacije:	Notranja delitev bo nastopila za vsako od naslednjih števk in z njimi povezanih elementov:
00000–19999	2	6	3. (element s predpono) 4. (registracijska skupina) 6. (registrant) 12. (publikacija)
20000–69999	3	5	3. (element s predpono) 4. (registracijska skupina) 7. (registrant) 12. (publikacija)
70000–84999	4	4	3. (element s predpono) 4. (registracijska skupina) 8. (registrant) 12. (publikacija)
85000–89999	5	3	3. (element s predpono) 4. (registracijska skupina) 9. (registrant) 12. (publikacija)
90000–94999	6	2	3. (element s predpono) 4. (registracijska skupina) 10. (registrant) 12. (publikacija)
95000–99999	7	1	3. (element s predpono) 4. (registracijska skupina) 11. (registrant) 12. (publikacija)

PRIMER:

Testni ISBN: 9780777777770

Predpona EAN.UCC: 978

Registracijska skupina: 0

(Testni registrant): 77777

Registrant: 7777

Publikacija: 7777

Kontrolna števika: 0

Prikazan ISBN: 978-0-7777-7777-0

Opomba: Testni registrant je znotraj razpona 70000 do 84999, kjer je dolžina registranta 4 (določena in veljavna).

Tabela 5 ponazarja porazdelitev razpona oznak registrantov in največje možno število oznak za publikacije znotraj skupine 978–952

Tabela 5 – Porazdelitev razponov oznak registrantov in oznak publikacij znotraj skupine 978–952

Registracijska skupina	Razpon oznak registrantov	Število oznak za identifikacijo publikacije na registranta
978–952	00–19	10 000
	200–499	1 000
	5000–8899	100
	89–94	10 000
	9500–9899	100
	99000–99999	10

Tabela 6 ponazarja, kako določiti notranjo strukturo za registracijsko skupino 978–952. Pregled petih števk, ki sledijo registracijski skupini, bo omogočil določitev dolžine oznake registranta. Ko je znana dolžina oznake registranta, se lahko določi dolžina oznake publikacije.

Tabela 6 – Metoda določanja notranje strukture za registracijsko skupino 978–952

Če je pet števk za oznako registracijske skupine med:	Dolžina registranta:	Dolžina oznake publikacije:	Notranja delitev bo nastopila za vsako od naslednjih števk in z njimi povezanih elementov:
00000–19999	2	4	3. (element s predpono) 6. (registracijska skupina) 8. (registrant) 12. (publikacija)
20000–49999	3	3	3. (element s predpono) 6. (registracijska skupina) 9. (registrant) 12. (publikacija)
50000–88999	4	2	3. (element s predpono) 6. (registracijska skupina) 10. (registrant) 12. (publikacija)
89000–94999	2	4	3. (element s predpono) 6. (registracijska skupina) 8. (registrant) 12. (publikacija)
95000–98999	4	2	3. (element s predpono) 6. (registracijska skupina) 10. (registrant) 12. (publikacija)
99000–99999	5	1	3. (element s predpono) 6. (registracijska skupina) 11. (registrant) 12. (publikacija)

PRIMER:

Testni ISBN: 9789528988885

Predpona EAN.UCC: 978

Registracijska skupina: 952

(Testni registrant): 89888

Registrant: 89

Publikacija: 8888

Kontrolna številka: 5

Prikazani ISBN: 978-952-89-8888-5

Opomba: Testni registrant je znotraj razpona 89000 do 94999, kjer je dolžina registranta 2 (določena in veljavna).

5. Uporaba oznak ISBN

5.1. Splošno

Ločena oznaka ISBN je dodeljena vsaki posamezni monografski publikaciji ali posamezni izdaji neke monografske publikacije, izdane pri nekem založniku. Ločene oznake ISBN so dodeljene vsaki od različnih jezikovnih izdaj monografske publikacije. Kadar je publikacija na razpolago javnosti samostojno in kot del knjižne zbirke, jo je potrebno obravnavati kot dve posamezni publikaciji, kjer bo vsaka izmed njih dobila svojo oznako ISBN.

5.2. Spremembe v publikacijah

Ločena oznaka ISBN bo dodeljena, kadar so v publikaciji pomembne spremembe v katerem koli delu publikacije. Nova oznaka bo dodeljena, če se pojavi sprememba v naslovu publikacije. Sprememba v oblikovanju naslovnice, barvi ali ceni monografske publikacije ne zahteva nove oznake ISBN. Manjše spremembe v izdaji (npr. popravki tiskarskih napak) ne zahtevajo nove oznake ISBN.

5.3. Faksimilirani ponatisi

Ločena oznaka ISBN je dodeljena faksimiliranemu ponatisu, kadar ga izdela drugi založnik, ali pa ga ponovno založi drugi založnik v isti založniški skupini. Samostojna oznaka ISBN je dodeljena tudi, kadar ista publikacija ponovno izide pri istem založniku v drugi založniški skupini.

Primer: *Illustrierte Karl-May-Bibliographie*, ki jo je napisal Hainer Plaul, je izšla pri založbi Edition Leipzig leta 1888 (ISBN 3-361-00145-5). Faksimilirani ponatis je leta 1989 izšel pri Sauru z novo oznako ISBN iz razpona oznak, dodeljenih temu založniku (ISBN 3-598-07258-9).

5.4. Knjige v različnih končnih oblikah

Različne končne oblike publikacije (npr. broširano, vezano v platno, v Braillovi pisavi, zvočna knjiga, elektronska publikacija z dostopom na daljavo) zahtevajo samostojne oznake ISBN. Kadar so elektronske publikacije dostopne v različnih formatih (npr. .lit, .pdf, .html, .pdb), dobi vsak samostojno dostopen format svojo enkratno oznako ISBN.

5.5. Publikacije v nevezani obliki

Oznaka ISBN je dodeljena zaključeni publikaciji v obliki nevezanih listov, kadar ta publikacija ne bo izhajala nedoločen oz. neomejen čas.

Toda publikacija v nevezani obliki, ki se neprestano dopolnjuje (integrirni viri) niti njeni samostojno dopolnjevani deli, nimajo svoje oznake ISBN (glej poglavje 13.7)

5.6. Publikacije v več zvezkih

Publikacije lahko sestavlja več kot en sam zvezek, v teh primerih mora oznaka ISBN predstavljati celoto vseh zvezkov. Kadar so ti posamezni zvezki na razpolago tudi samostojno, mora oznaka ISBN nedvoumno identificirati tudi vsak posamezni zvezek. V vsakem primeru mora biti na hrbtu naslovne strani (ali ustreznem mestu pri netiskanih verzijah) natisnjen ISBN celote, prav tako pa tudi ISBN tega določenega zvezka.

Tudi če je publikacija v več zvezkih na razpolago le kot celota, je še vedno priporočljivo označevanje vsakega posameznega zvezka. S tem so olajšani različni postopki v poslovanju, vključno z razpošiljanjem, še zlasti takrat, ko vsi zvezki ne izidejo in niso distribuirani hkrati ter pri vračilu poškodovanih zvezkov.

5.7. Zaloga

Od založnika se zahteva, da dodeli oznake ISBN tudi naslovom na zalogi, ki do sedaj še niso bili oštevilčeni, in te oznake objavi v katalogih, ki jih založniki pripravljajo, ne glede na to ali so ti katalogi v tiskani ali v elektronski obliki. Oznaka ISBN se mora pojaviti tudi ob prvem ponatisu ali ponovni izdaji naslova iz starejših zaloge.

5.8. Publikacije izdane v sozaložništvu

Če publikacija izide v založniški skupini v sodelovanju z drugimi založniki, dobi običajno oznako založnika ali založnikov, ki so zadolženi za njeno distribucijo. Vsekakor pa lahko svojo oznako dodajo tudi sozaložniki in jih prikažejo na strani z oznako copyrighta. V takih primerih se v obliki črtne kode na publikaciji prikazuje samo ena od oznak ISBN.

5.9. Prodaja in distribucija knjig s posredniki

(Vsi odstavki, razen a in c, veljajo samo za države, ki še ne sodelujejo v sistemu.)

- a. V skladu s standardom ISBN dobi določena izdaja določenega založnika eno samo oznako ISBN. To oznako je treba upoštevati ne glede na to, kdo distribuira ali prodaja knjigo in kje.
- b. Publikacija, ki jo uvozi izključni distributer ali zastopnik z območja, ki ni vključeno v sistem ISBN, kar pomeni, da ji oznaka ISBN še ni bila dodeljena, lahko dobi ISBN tega distributerja ali zastopnika.
- c. Publikacije, ki jih uvozi izključni distributer ali zastopnik in jim je namesto izvirne naslovne strani bila dodana nova naslovna stran, na kateri je naveden izključni distributer, dobijo novo oznako ISBN izključnega distributerja ali zastopnika, prav tako mora biti navedena tudi oznaka ISBN izvirnega založnika.
- d. Publikaciji, ki jo uvozi več distributerjev z območja, ki ni vključeno v sistem ISBN, kar pomeni, da ji oznaka še ni bila dodeljena, lahko dodeli oznako ISBN agencija za ISBN območja, ki ga ti distributerji pokrivajo.

5.10. Prevzem založnika

V primeru prevzema založniške dejavnosti se lahko uporablja oznaka ISBN izvirnega založnika.

5.11. Prevzem zaloge in pravic za publikacijo

Založnik, ki v celoti prevzame zalogo in pravice za publikacijo/e, lahko uporablja izvorno dodeljene oznake ISBN vse dokler nova založba tega naslova ne ponatisne ali izda pod svojim imenom in lastno oznako ISBN.

5.12. Založniki s sedežem v več krajih

- a. Založnik, ki ima sedež v več različnih krajih in so ti kraji na publikaciji navedeni skupaj, mora publikaciji dodeliti eno samo oznako ISBN.
- b. Založniku, ki deluje v ločenih in samostojnih enotah ali podružnicah v različnih krajih, se lahko dodeli oznaka registranta za vsako enoto ali podružnico. Vsekakor pa se vsaki publikaciji dodeli samo ena oznaka ISBN, to je oznaka enote ali podružnice, ki je odgovorna za izdajo te publikacije.

5.13. Register ISBN in spremljajoči metapodatki

Dolžnost založnikov je, da o oznakah ISBN, ki jih bodo dodelili svojim prihodnjim publikacijam, obveščajo agencijo svoje skupine ali organizacijo, ki je zadolžena za vodenje evidenc o registraciji publikacij. Informacija mora vsebovati nekaj osnovnih opisnih elementov (metapodatkov) in mora biti usklajena z ONIX-om, mednarodnim standardom za informacije o proizvodih, ki ga vzdržujejo EDItEUR in z njim povezane organizacije:

Podatek	Komentar	ONIX-ovi elementi
ISBN	V obliki 13-mestnega ISBN	<ProductIdentifier>
Opis izdelka	Koda, ki označuje medij in/ali format izdelka	<ProductForm> <EpubFormat>
Naslov	Naslov publikacije, s podnaslovom, kadar ta obstaja	<Title> composite
Zbirka	Naslov zbirke in številčenje, kadar obstajata	<Series> composite
Avtor(ji)/ Soavtor(ji)	Kode za (so)avtorja/je in njegovo/njihova ime/imena	<Contributor> composite
Izdaja	Številka izdaje (za tiste po prvi izdaji), tip in navedba	<EditionTypeCode> <EditionNumber> <EditionStatement>
Jezik(i) besedila	Uporabi kode za jezike ISO 639-2/B	<Language> composite
Založniška oznaka	Ime blagovne znamke, pod katero je publikacija izdana	<ImprintName>
Založnik	Oseba ali organizacija, ki ima založniške pravice v času izida publikacije	<Publisher> composite
Država izida	Uporabi kode za države ISO 3166-1	<CountryOfPublication>
Datum izida	Datum izida publikacije s to oznako ISBN, v obliki LLLL-MM-DD (ISO 8601)	<PublicationDate>
ISBN sorod- ne publikacije	ISBN publikacije, katere sestavni del je oz. s katero ta publikacija tvori celoto	<RelatedProduct> composite

Za izpolnjevanju teh zahtev bo Mednarodna agencija za ISBN na zahtevo zagotovila XML obrazec in programsko opremo. Dodatne informacije, vključno z metapodatki, bodo dosegljive na www.editeur.org/onix_isbn.html.

Podatkovne zbirke, ki povezujejo oznake ISBN z njihovimi metapodatki (kot so seznami knjig na tržišču, nacionalne bibliografije itn.) morajo biti dostopne in redno vzdrževane. Tudi v primeru, da ISBN agencije ne nudijo takih bibliografskih storitev, so kljub temu zadolžene za povezavo z ustreznimi ustanovami, ki take storitve nudijo in zagotavljajo. ISBN agencije in založniki bibliografskih podatkovnih zbirk lahko svojim strankam za dostop do teh informacij zaračunajo določeno članarino.

5.14. ISBN se ne sme v nobenem primeru ponovno uporabiti

Oznaka ISBN, ki je bila enkrat že uporabljena, se ne sme ponovno uporabiti za identifikacijo druge monografske publikacije, tudi če je bila oznaka ISBN dodeljena pomotoma. Če registrant odkrije, da je bila oznaka ISBN pomotoma uporabljena, jo mora črtati s seznama uporabljivih oznak. Registrant mora o pomotoma rabljenih oznakah obvestiti svojo agencijo za ISBN.

6. ISBN za elektronske publikacije in vzgojno/izobraževalno programsko opremo

6.1. Oznaka ISBN za izbrane elektronske publikacije

Kadar je publikacija na razpolago v elektronski obliki (npr. e-knjiga, CD-ROM ali publikacija na internetu), bo dobila oznako ISBN, če vsebuje besedilo in je namenjena javnosti ter ni predvideno, da bi postala kontinuirani vir.

Take publikacije lahko vsebujejo tudi slike in zvok, vendar so lahko povezana gradiva (npr. hipertekst) označena z isto oznako ISBN samo, če so ti povezani deli v resnici tudi del te publikacije.

Naslednje vrste elektronskih publikacij ne dobijo oznake ISBN:

- publikacije, ki so predmet nenehnega posodabljanja in tam, kjer je dostop do teh sprememb možen takoj, kot so podatkovne zbirke z dostopom na daljavo
- spletne strani
- promocijsko in reklamno gradivo
- elektronske oglasne deske
- elektronska pošta in druga elektronska korespondenca
- iskalniki
- računalniške igre
- osebni dokumenti (kot elektronski življenjepisi in osebne biografije)
- rokovniki/dnevniki

6.2. ISBN za izbrane izdelke s programsko opremo

Oznaka ISBN se lahko uporabi za identifikacijo določene programske opreme, če je namenjena vzgoji in/ali izobraževanju, kot so računalniški učni pripomočki, če ne dovoljujejo uporabniških prilagoditev in za delovanje ne potrebujejo podatkov.

Vsa ostala programska oprema (npr. računalniške igre) ne dobi oznake ISBN.

6.3. Načela za dodeljevanje oznak ISBN elektronskim publikacijam in izbrani programski opremi

- Kadar je določena publikacija ali izdelek na razpolago v obliki, ki uporablja različne operacijske sisteme in/ali ukazne jezike, dobi vsak samostojni format enkratno oznako ISBN. Toda operacijski sistemi in čitalniki sami nikoli ne dobijo ISBN oznake.
- Če je publikacija ali izdelek posodobljen, pregledan ali izboljššan in so te spremembe tako pomembne, da se lahko publikacijo poimenuje kot nova izdaja, mora dobiti ločeno oznako ISBN.
- Ponovna pojava že obstoječe publikacije ali izdelka na tržišču, četudi v novi embalaži, vendar brez pomembnih razlik v delovanju med novim in starim izdelkom, ne opravičuje samostojne oznake ISBN, pač pa je potrebno uporabiti že obstoječo oznako ISBN.
- Ena sama oznaka ISBN lahko pokriva dve ali več enot v paketu, ki ga sestavljajo izdelek s programsko opremo in spremljajoči uporabniški in tehnični priročnik, če so ti priročniki potrebni za delovanje in uporabo programske opreme in se uporabljajo le kot pripomoček in dodatek programski opremi.
- Če je paket sestavljen iz dveh ali več delov, ki bodo samostojno na razpolago in se bodo uporabljali tudi vsak zase, mora imeti lastno oznako ISBN celota in tudi vsak sestavni del.
- Oznaka ISBN je dodeljena izdelku s programsko opremo neodvisno od njegove fizične oblike (npr. programska oprema, ki je uporabniku dosegljiva samo z dostopom na daljavo in se naloži na uporabnikov računalnik).
- Oznaka ISBN identificira izdelek in označuje tudi njegovega založnika, ni pa namenjena identifikaciji njegovega distributerja ali prodajalca.

7. ISBN za publikacije, tiskane na zahtevo

Publikacija, tiskana na zahtevo, je tiskana in vezana kot odgovor na posebno naročilo uporabnika. Pri takih naročilih gre najpogosteje za en sam izvod publikacije, za katero bi sicer veljalo, da je razprodana, ponovno tiskanje večje naklade pa bi bilo neekonomično.

Tiskanja na zahtevo ne gre zamenjavati z majhnimi nakladami, kjer je manjše število publikacij izdelanih v naprej in skladiščenih za bodoča naročila. Pri taki nakladi se zaloga skladišči, čeprav v majhnih količinah, medtem ko pri tiskanju na zahtevo zalog ni.

Če je verzija publikacije, tiskane na zahtevo, v drugačni obliki kot prejšnja sicer tiskana publikacija (npr. če trda vezava s tiskom na zahtevo postane broširana), dobi ta verzija svojo oznako ISBN, enako kot sicer vse druge spremembe v obliki izdelka. Zaradi manjših sprememb v obrezu na določen format, ki ga zahtevajo stroji za tiskanje na zahtevo, nova oznaka ISBN ni potrebna.

Ločeno oznako ISBN bo publikacija prejela, ko bo ponovno izdelana na zahtevo pri založniku, ki je odkupil pravice za tiskanje na zahtevo od drugega založnika.

Kopija, ki jo izdela tretja organizacija v imenu založnika (ne gre za prenos nobenih pravic) in kjer je izdaja na zahtevo v drugačni končni obliki, dobi ločeno oznako ISBN.

Verzija knjige, tiskane na zahtevo, ki je prilagojena naročnikovim zahtevam in kjer določa vsebino knjige naročnik in ne založnik ter ima zato omejeno dostopnost, ne sme imeti oznake ISBN.

8. Mesto in prikaz oznak ISBN na publikacijah⁵

8.1. Splošno

Oznaka ISBN se mora pojaviti na enoti sami.

Pri tiskanih publikacijah se mora oznaka ISBN pojaviti:

- na hrbtu naslovne strani (stran s copyrightom)
- na dnu naslovne strani, če ni prostora na hrbtu naslovne strani
- na spodnjem delu zadnje platnice
- na dnu knjižnega ovoja zadaj ali na zadnji strani zaščitne škatle ali ovitka

Pri elektronskih publikacijah se mora oznaka ISBN pojaviti:

- na naslovnem zaslonu ali prvi prikazani sliki (laserski diski, online publikacije) ali na zaslonu, ki prikazuje naslov ali njegovo nadomestilo (npr. začetni zaslon, ki se pojavi ob prvem dostopu do vsebine in/ali zaslon s podatki o copyrightu)

Pri vzgojnih/izobraževalnih filmih, videoposnetkih in prosojnicah se mora oznaka ISBN pojaviti:

- na najavni/odjavni špici (film, videoposnetki)

Če je publikacija izdana v vsebniku, škatli, ki je sestavni del publikacije (npr. zgoščenska, kasetna, disketa), naj bo oznaka ISBN na vseh navedbah, napisih, ki so v tem vsebniku. Če oznake ISBN ni mogoče navesti na vsebniku ali njegovih navedbah, napisih, naj bo ISBN na dnu hrba katere koli stalne embalaže za ta vsebnik (npr. škatla, žepek ali okvir).

Različni formati elektronskih publikacij bodo dobili ločene oznake ISBN, če so na razpolago samostojno. Če je publikacija na razpolago v dveh formatih, ki sta naprodaj vedno skupaj, se zahteva samo ena oznaka ISBN. Kjer so formati na razpolago samostojno, je potrebno navajati vse oznake ISBN eno pod drugo na vseh verzijah z okrajšavo formata v oklepaju na koncu vsake oznake ISBN.

---

⁵ Jasno je, da bodo imeli založniki neizogibno na zalogi še več let tudi publikacije z 10-mestno oznako ISBN, zato je smiselno čimprej preiti na tiskanje 13-mestne oznake ISBN na knjige istočasno z 10-mestno oznako ISBN vse do leta 2007. Več informacij o priporočenem dvojnem označevanju z 10-mestno in 13-mestno oznako ISBN je v poglavju »Terminski roki za uporabo 13-mestne oznake ISBN« v Izvlečkih iz Smernice za uvedbo 13-mestne oznake ISBN.

Primeri:

ISBN 978-951-45-9693-3 (trda vezava)

ISBN 978-951-45-9694-0 (broširana vezava)

ISBN 978-951-45-9695-7 (PDF)

ISBN 978-951-45-9696-4 (HTML)

ISBN 978-951-45-9699-5 (OEB)

Oznaka ISBN naj se pojavi tudi na spremnem gradivu, izdanem skupaj s publikacijo.

Natisnjena oznaka ISBN mora biti vedno dovolj velika, da jo z lahko preberemo (npr. 9 pik ali več).

8.2. ISBN v obliki črtne kode

Hitro in vsesplošno razširjeno računalniško branje črtnih kod je privedlo do dogovora med EAN International (EAN), Uniform Code Council (UCC), Mednarodno agencijo za ISBN ter Mednarodno agencijo za ISMN, ki omogoča pretvorbo oznake ISBN v črtno kodo EAN-13. To seveda še povečuje moč sistema ISBN kot mednarodnega sistema identifikacije v okvirih vsesplošne svetovne sheme črtnih kod.

Predstavljanje oznake ISBN s simboli črtne kode EAN-13 mora biti v skladu z ISO/IEC 15420 (specifikacija simbolov črtne kode EAN/UPC), ki zahteva uporabo simbolov EAN-13 v skladu s priporočili EAN in UCC. Črtno kodo EAN sestavlja 13 števk.

Primer oznake ISBN, pretvorjene v simbole črtne kode EAN-13:

ISBN 978-1-873671-00-9

Uporabljena v obliki črtne kode mora biti oznaka ISBN predstavljena v očem čitljivi obliki neposredno nad simboli črtne kode EAN-13, pred njo je zapisano "ISBN".

Primer tiskanja oznake ISBN s simboli EAN: ISBN 978-1-873671-00-9

Več informacij o uvajanju in uporabi črtnih kod EAN-13 nudijo agencije registracijskih skupin ISBN in Mednarodna agencija za ISBN. Agencije registracijskih skupin naj se neposredno povezujejo z organizacijami GS1 na lokalni ali regionalni ravni. V Sloveniji za uporabo standarda sistema GS1 skrbi Zavod za identifikacijo in elektronsko izmenjavo podatkov – GS1, Dimičeva 13, 1000 Ljubljana (www.gs1si.org/).

Priporočljivo mesto navajanja simbolov črtne kode EAN-13 za publikacije je spodnji desni kvadrant zadnje platnice, to je v bližini hrbtna.

8.3. Dodatna petmestna koda

V Združenih državah in Kanadi se v knjigotrštvu uporablja dodatna petmestna koda za navajanje cene. Za dodatne informacije o črtnih koda v Združenih državah in Kanadi glej spletno stran Book Industry Study Group www.bisg.org.

V drugih državah naj se dodatna petmestna koda ne uporablja za podatek o ceni, čeprav se lahko skupaj s predpono "9" uporablja pri založnikih za notranje potrebe (npr. poslovanje z vračili). Te dodatne kode se vedno začenjajo z "9" znotraj razpona "90000–98999".

8.4. Izdelava črtne kode EAN.UCC za ISBN – navodila za izdelovalce filmske matrice

Izdelovalci filmskih matric s črtno kodo ISBN EAN za tiskanje morajo spoštovati naslednje postopke:

- Z algoritmom za preverjanje kontrolne številke preveriti pravilnost oznake dodeljene ISBN, ki jo je posredoval založnik. Tako se prepreči napake pri prepisovanju ali prenosu oznake (glej razdelek 4.5 Kontrolna številka).
- V oznako ISBN vstaviti vezaje v skladu s pravili (glej razdelek 4.6 Porazdelitev razponov).
- Natisniti sledeče:

Obvezno

- ISBN v velikosti najmanj 9 pik ali več
- črtno kodo ISBN EAN
- ISBN EAN v človeku čitljivi obliki

Neobvezno (po založnikovem preudarku)

- petmestni dodatek v črtni kodi in človeku čitljivi obliki

Vse te postopke je potrebno izvesti s pomočjo računalniškega programa.

Za tiskanje črtne kode je potrebno upoštevati tehnična navodila EAN.

V strojno čitljivi obliki tiskane oznake ISBN sodijo v okvir standarda za ISBN. Zaradi številnih dodatnih pravil in priporočil se je potrebno o tisku znakov za računalniško branje obrniti po nasvet na lokalno agencijo za ISBN.

8.5. Algoritem za pripravo črtne kode ISBN in EAN.UCC

Za informacije o izračunu kontrolne številke oznake ISBN glej razdelek 4.5 *Kontrolna številka*.

Formula za preverjanje in deljenje oznak ISBN glej razdelek 4.6 *Porazdelitev razponov*.

9. Upravljanje sistema ISBN

9.1. Splošno

Upravljanje sistema ISBN poteka na treh ravneh: na mednarodni, nacionalni (lokalni) in založniški ravni.

9.2. Mednarodno upravljanje

Glavne naloge in odgovornosti Mednarodne agencije za ISBN so:

- Pospeševati, usklajevati in nadzirati uporabo sistema ISBN po vsem svetu
- Predstavljati interese skupnosti ISBN drugim ustreznim organizacijam
- Imenovati ustrezne organizacije kot registracijske agencije za ISBN in jih tudi preklicati, če je to potrebno
- Določiti registracijske skupine in njihove obveznosti ter jih dodeliti ustreznim registracijskim agencijam za ISBN
- Opredeliti pravila registracijskih skupin, ki pogojujejo dolžino razpoložljivih oznak registranta znotraj vsake skupine in zagotoviti, da je točen in razumljiv spisec teh pravil vedno javno dostopen
- Dodeliti razpone enkratnih oznak registranta registracijskim agencijam za ISBN znotraj ustreznih registracijskih skupin in vzdrževati popoln in natančen register oznak registranta, ki so bile dodeljene
- Zagotoviti vzdrževanje oznak ISBN in z njimi povezanih metapodatkov v vseh registrih registracijske agencije za ISBN
- Razvijati, nadzirati in uveljavljati usmeritve in postopke, ki določajo delovanje agencij za ISBN in registracijo ISBN v teh agencijah, vključno s članarinami, ki so povezane s temi postopki
- Olajšati pregled in reševanje dvojnih dodelitev oznak ISBN
- Pregledati in odločati o pritožbah v zvezi z odločitvami posameznih registracijskih agencij
- Razvijati, vzdrževati in objavljati dokumentacijo za uporabnike sistema ISBN
- Vpeljati in vzdrževati osnovne dogovore o financiranju, ki so potrebni za podporo delovanja Mednarodne agencije, vključno s finančnimi prispevki registracijskih agencij za ISBN.

9.3. Registracijske agencije za ISBN

Upravljanje sistema ISBN znotraj registracijske skupine je naloga registracijske agencije za ISBN. Ta lahko deluje na nacionalni, regionalni, jezikovni ali kakšni drugačni logični delitvi odgovornosti glede na osnovno porazdelitev registracijskih skupin.

V skupini je lahko več nacionalnih agencij (npr. v skupinah 978-0 in 978-1 so samostojne agencije v Avstraliji, angleško govoreči Kanadi, Združenem kraljestvu, Združenih državah in tako naprej).

Glavne naloge in odgovornosti registracijske agencije za ISBN so:

- Zagotoviti nemoteno nudenje storitev
- Izdati izpisek o dodelitvi oznake ISBN ali oznake registranta registrantu te monografske publikacije ali založniku
- Izgrajevati, upravljati in vzdrževati registre oznak ISBN, metapodatkov ISBN in upravnih podatkov v skladu z usmeritvami, ki jih je določila Mednarodna agencija za ISBN. (Naloge v zvezi s metapodatki ISBN so lahko poverjene določeni bibliografski ustanovi tako, da so v skladu z temi določili.)
- Popravlјati netočne oznake ISBN in metapodatke ISBN, če obstaja dokaz o nedoslednostih ali netočnostih
- Nuditi podatke o oznakah ISBN in z njimi povezanih metapodatkih drugim registracijskim agencijam in uporabnikom sistema ISBN v skladu z usmeritvami, ki jih je določila Mednarodna agencija
- Zbirati in vzdrževati statistične podatke o svojih dejavnostih v zvezi z ISBN in o tem poročati Mednarodni agenciji za ISBN v dogovorjenih intervalih
- Podpirati, izobraževati in usposablјati druge pri uporabi sistema ISBN v skladu z določili veljavne izdaje standarda ISBN
- Slediti usmeritvam ISBN in postopkom, ki jih je postavila Mednarodna agencija za ISBN v skladu z določili veljavne izdaje standarda ISBN

9.4. Upravljanje na založniški ravni

Založniki so odgovorni za dodeljevanje oznak publikacije posameznim enotam lastne produkcije in za zagotavljanje spoštovanja ustreznih predpisov.

Založniki lahko v registracijski agenciji zaprosijo za oznako registranta in jo tudi dobijo skupaj z izpisi ali elektronsko datoteko posameznih oznak ISBN, ki so jim

na razpolago v okviru dodeljene oznake registranta. Svoje storitve lahko registracijske agencije za ISBN zaračunajo.

Registracijska agencija za ISBN bo določila razpon oznak publikacije, ki bodo založniku na razpolago. Dodeljeni razpon bo določen na osnovi sedanje in v prihodnosti pričakovane založniške produkcije in je v neposrednem sorazmerju z dolžino dodeljene oznake registranta. Založnik mora zagotoviti, da ima registracijska agencija kar največ možnih informacij o publikacijah v njegovi zalogi. Seznaniti jo mora tudi z vsemi sedanjimi in prihodnjimi publikacijami, da se lahko določi oznaka registranta najustreznejšega obsega.

Založnik mora registracijski agenciji za ISBN ali za to imenovani lokalni bibliografski ustanovi predložiti določene metapodatke o publikaciji, za katero je pridobil oznako ISBN. Podrobnosti, zlasti o tipu in obliki metapodatkov, določi Mednarodna agencija za ISBN v sodelovanju z registracijskimi agencijami za ISBN.

Dodatne in podrobnejše informacije in navodila v zvezi s sistemom ISBN so na razpolago pri lokalnih registracijskih agencijah.

10. Založniki, ki v sistemu ne sodelujejo

V primeru, da založnik v sistemu še ne sodeluje, naj ustrezna registracijska agencija stopi z njim v stik, ga obvesti o pomembnosti in pomenu dodeljevanja oznak ISBN za to določenim publikacijam in mu posreduje vse podrobnosti v zvezi z uvajanjem standarda.

Za založnike, ki samo občasno izdajo kakšen naslov in ki sami nikoli ne bodo prevzeli odgovornosti za številčenje, lahko registracijska agencija določili oznako registranta, ki bo označevala več različnih založnikov in iz tega bloka označuje vse publikacije ne glede na založnika. Ker je to prej izjema kot splošno pravilo, je potrebno skrajno previdno ravnanje, saj lahko pride sicer do zmede. V takih primerih niti oznaka registranta niti vsaka posamezno dodeljena oznaka ISBN seveda ne identificira nedvoumno posameznega založnika.

V nekaterih državah registracijska agencija sama dodeljuje oznake ISBN obveznim izvodom, ki oznake še nimajo. Registracijska agencija nato obvesti založnika o dodeljeni oznaki ISBN in poskrbi, da je ta oznaka objavljena tudi v nacionalni bibliografiji.

11. Uporaba oznak ISBN

ISBN se uporablja na vseh področjih nabavnih verig v knjigotrštvu.

V založniških hišah se ISBN upravlja za:

- identifikacijo založniških projektov od sprejetja avtorjevega rokopisa do končne izdelave publikacije
- identifikacijo publikacije v založniških katalogih in njihovih najavah
- navajanje v tiskanih in elektronskih seznamih, na internetnih straneh
- vodenje zaloge
- upravljanje z avtorskimi tantiemami
- izvajanje naročil
- računovodsko in knjigovodsko poslovanje
- nadzor prodaje
- pripravo statističnih podatkov
- nadzor vračil

V bibliografskih podatkovnih servisih, distribucijskih centrih, v prodaji na debelo se ISBN uporablja za:

- gradnjo podatkovnih zbirk o publikacijah, ki so še na tržišču in tudi tistih, ki so razprodane
- pripravo bibliografskih izdelkov in katalogov, ki izhajajo iz teh podatkovnih zbirk o publikacijah na knjižnem trgu
- naročila po elektronskih komunikacijskih sistemih kot EDI (Electronic Data Interchange) ali po internetu
- vodenje zaloge
- nadzor notranje logistike
- računovodsko in knjigovodsko poslovanje
- nadzor prodaje
- nadzor vračil
- izdelavo tematskih seznamov in katalogov

V centraliziranih servisih za knjižnice (priprava že opremljenih knjig) se ISBN uporablja za:

- naročanje pri založnikih in posrednikih
- izvajanje naročil za knjižnice
- vodenje zaloge
- nadzor notranje logistike
- računovodsko in knjigovodsko poslovanje
- upravljanje procesa vezave in prevezave

V knjigarnah se ISBN uporablja za:

- bibliografsko poizvedovanje
- zasledovanje naslovov založnikov in distributorjev
- naročila in prenaročila po elektronskih komunikacijskih sistemih kot EDI (Electronic Data Interchange) ali po internetu
- vodenju zaloge
- računovodsko in knjigovodsko poslovanje s končnim potrošnikom
- elektronsko prodajo (EPOS)

V knjižnicah se ISBN uporablja za:

- iskanje informacij
- naročanje
- prevzemanje kataložnih podatkov za lastne kataloge
- statistične podatke o izposoji
- upravljanje podatkov o pravicah izposojanja na nacionalni ravni
- medknjižnično izposajo

12. ISBN in EAN

Mednarodno združenje za številčenje proizvodov (International Article Numbering Association, EAN), Uniform Code Council (UCC), Mednarodna agencija za ISBN in Mednarodna agencija za ISMN so leta 1997 sklenili dogovor o vzajemnem sodelovanju. Ta sporazum zagotavlja status opazovalca njihovih predstavnikov na generalnih skupščinah teh združenj in omogoča posvetovanje in sodelovanje pri odločanju o številčenju netiskanega knjižnega gradiva.

Stiki:

GS1 International
Blue Tower
Avenue Louise 326 - Bte 10
B-1050 Brussels
Belgija
Tel.: (+32 2) 788 78 00
Faks: (+32 2) 788 78 99
E-mail: info@ean-int.org
URL: <http://www.ean-int.org>

GS1 International
Princeton Pike Corporate Centre
1009 Lenox Drive, Suite 202
Lawrenceville, NJ 08648
Združene države Amerike
Tel.: (+1 609) 620 0200
Faks: (+1 609) 620 1200
URL: <http://www.uc-council.org>

13. ISBN in drugi identifikatorji

13.1. DOI

Identifikator digitalnega objekta (DOI – Digital Object Identifier) je sistem za dosledno identifikacijo in interoperabilno izmenjavo intelektualne lastnine na internetu. Mednarodna ustanova za DOI (International DOI Foundation, <http://www.doi.org>) je neprofitna organizacija, ki upravlja razvoj, politiko in licenciranje sistema DOI registracijskim agencijam. DOI se lahko uporablja za identifikacijo (tj. kot ime) vsake entitete intelektualne lastnine, vključno s tistimi, ki jih že identificira ISBN, lahko pa se uporablja tudi skladno z oznako ISBN (je del sintakse oznake DOI). Tako nudi dodatne funkcije razločevanja, podatkovnega modela in elementov svoje namembnosti – zagotavljanje doslednosti in semantične interoperabilnosti. DOI je skladen s funkcionalnimi zahtevami za dva generična pristopa k poimenovanju objektov na internetu: enotno ime vira (URN) in enotni identifikator vira (URI).

Sintaksa DOI (ANSI/NISO Z3984-2000, »Sintaksa identifikatorja digitalnega objekta«) ima dve komponenti: predpono in pripono, ki skupaj tvorita DOI. Predpono dodeli registrantu (organizaciji, ki želi registrirati DOI) Registracijska agencija DOI; enemu registrantu so lahko dodeljene predpone, ki opredeljujejo izdaje, časopise ipd. Registrant dodeli enkratno pripono za vsako entiteto, ki jo želi identificirati. Kombinacija predpone in pripone zagotavlja enkratnost oznak v sistemu DOI in se izogne zahtevi po centraliziranem dodeljevanju oznak DOI. Dolžina oznake DOI ni omejena.

Obstoječa standardna identifikacijska številka sistema, kot je ISBN, je lahko vključena v oznako DOI kot njegova pripona. O obliki te vključitve se dogovorijo registracijske agencije ali ustanove, ki take sisteme vodijo: ISBN priporoča, da je v obeh sistemih določena vedna ista entiteta (splošni metapodatki) in da sintaksa nedvoumno označuje ISBN. V takih primerih ima DOI lahko naslednjo obliko:

Primer:

10.nnnn/[ISBN]9780110002224
ali
10.nnnn/9780110002224

kjer je "10" oznaka, dodeljena oznaki DOI v sistemu za identifikacijo objektov, "nnnn" je oznaka registranta in niz za poševnico pripona, ki vsebuje ISBN.

Z DOI upravlja:

International DOI Foundation
Jordan Hill
Oxford OX2 8DP
Združeno kraljestvo
Tel.: (+44) (0) 1865 314033
Faks: (+44) (0) 1865 314475
E-mail: n.paskin@doi.org
URL: <http://www.doi.org>

13.2. GTIN

GTIN (Global Trade Item Number – globalna trgovinska identifikacijska številka) je splošen izraz za vse EAN.UCC identifikatorje izdelkov, vključno z EAN-13. Vsak od teh identifikatorjev je lahko predstavljen s 14-mestno oznako, desno poravnano in z vodilnimi ničlami, kjer je to potrebno, hkrati pa je priporočljivo, da naj imajo podatkovne zbirke možnost shraniti polno 14-mestno oznako. Toda 14-mestne oznake, kjer prva oznaka ni ničla, so rezervirane za pakete, ki niso v prodaji na drobno (npr. palete ali kartoni). Knjižni dobavitelji lahko v dogovoru s svojimi poslovnimi partnerji uporabijo za označevanje posebnih velikosti paketov (npr. 20 kopij neke knjige) vodilni znak, ki ni ničla.

14-mestna oznaka GTIN, ki označuje knjigo, se bo torej vedna začela z vodilno ničlo in preostalih 13 znakov bo prikazovalo 13-mestno oznako EAN. (Opomba: Na knjigi se 14-mestna oznaka GTIN ne bo nikoli pojavila v obliki črtne kode).

13.3. Internetni identifikatorji: URN

Enotna imena virov URN (Uniform Resource Names) so stalni in nespremenljivi identifikatorji informacijskih virov. Njihova sintaksa, definirana v internetnem standardu RFC 2141, je preprosta:

<URN> ::= "urn:" <NID> ":" <NSS>

kjer so <NID> identifikator imenskega prostora in <NSS> značilni niz imenskega prostora. Vodilni "urn:" in identifikator imenskega prostora razlikujeta velike in male črke.

Postopek registracije imenskega prostora URN je bil določen v RFC 3406. Imenski prostor se lahko registrira za kateri koli obstoječi identifikacijski sistem, če je le priložen sintaksi URN. V RFC 3187 je bil NID "isbn" rezerviran za sistem ISBN. V skladu s tem standardom ima lahko kateri koli URN, ki temelji na ISBN, naslednjo sintakso:

urn:isbn: <NSS>

kjer značilni niz imenskega prostora vsebuje ISBN v strojno čitljivi obliki. Na primer:

urn:isbn:9780110002224

urn:isbn:9510184357

10-mestna in 13-mestna oznaka ISBN si lahko delita isti URN imenski prostor, ker bodo vse prihodne aplikacije za obdelavo oznak ISBN sposobne rokovati z 10-mestnimi in 13-mestnimi oznakami ISBN in jih ločevati od predpone 978 ali 979.

Razširitev oznak ISBN v URN-je je tehnično enostavna in ne povzroča nobenih stroškov: URN-ji so zastoj. Servisi za prevedbo imena, tj. sistemi za povezovanje URN-jev z identificiranimi viri ali bibliografski zapisi, ki opisujejo te vire, se lahko oprejo na katero koli obstoječo ali prihodnjo internetno tehnologijo, ker URN-ji niso odvisni od tehnologije. V začetku bo razpoznavanje URN-ja na internetu temeljilo na sistemu domenskih imen DNS (Domain Name System), kot je to določeno v RFC 3401–3405. Vsak imenski prostor bo imel svoj lastni mehanizem prevedbe imena, ki bo definiran v RFC, v katerem bo imenski prostor registriran v identifikacijskem sistemu.

Sintaksa URN je bila določena na tak način, da ga lahko mrežni prikazovalniki uporabljajo namesto URL. Na žalost pa danes brskalniki podpirajo URN samo s pomočjo vstavkov. To je omogočilo implementacijo URN-jev v različnih manjših okoljih (npr. nemške disertacije), ki so med seboj lahko interoperabilna ali tudi ne.

Dodatne informacije:

dodeljevanje NID: <http://www.iana.org/assignments/urn-name-spaces>

URN clearing house: <http://www.uri.net>

13.4. ISAN in V-ISAN

ISAN (International Standard Audiovisual Number) – Mednarodna standardna številka avdiovizualnega dela

ISAN identificira avdiovizualno delo, tj. katero koli delo, sestavljeno iz gibljive slike s spremljajočim zvokom ali brez njega, in to neodvisno od fizične oblike, v kateri se to delo distribuira. ISAN se ne uporablja za mirujoče slike, zvočne posnetke ali druge oblike vsebine brez pomembnih avdiovizualnih komponent. Dodeljevanje ISAN ni povezano z nobenim postopkom registracije avtorskih pravic, prav tako ne omogoča evidence lastniških pravic do tega avdiovizualnega dela. ISAN omogoča identifikacijo avdiovizualnega dela ne glede na fizično obliko vsem nosilcem avtorskih pravic (avtorjem, producentom in njihovim agentom).

ISAN sestavlja 16 šestnajstiških števk razdeljenih v dva segmenta: prvemu segmentu 12 znakov za osnovno delo sledijo 4 znaki za epizode. Če delo ni epizoda, se uporabijo ničle za zapolnjevanje. Predpona ISAN in zadnji kontrolni znak sta prisotna vedno, kadar se ISAN predstavlja v očem čitljivi obliki.

Primer: ISAN 1881 66C7 3420 6541 9

ISAN je mednarodni standard (ISO 15706:2002).

Z ISAN upravlja:

ISAN International Agency
26, rue de Sain Jean
1203 Geneva
Švica
Tel.: (+41) 22 545 10 00
Faks: (+44) 22 545 10 40
E-mail: info@isan.org
URL: <http://www.isan.org>

V-ISAN (International Standard Audiovisual Number (ISAN) – Version identifier) – Mednarodna standardna številka avdiovizualnega dela – identifikator verzije

V-ISAN identificira določeno verzijo avdiovizualnega dela ali drugo vsebino, povezano s tem delom, skozi celoten življenjski cikel. V-ISAN je kombinacija Mednarodne standardne številke avdiovizualnega dela (ISAN), kot jo določa ISO 15706, in dodanega podaljška za verzijo.

V-ISAN se uporablja, kadar je potrebna natančna in enkratna identifikacija določene verzije avdiovizualnega dela ali druge z njim povezane vsebine, kot npr. v avdiovizualni produkciji in distribucijskih sistemih, oddajah in elektronskih programskih vodnikov.

V-ISAN sestavlja 16 šestnajstiških števk ISAN avdiovizualnega dela, ki mu sledi 8 šestnajstiških števk za oznako verzije. Kadar koli je ISAN predstavljen v očem čitljivi obliki, stoji pred njim napis ISAN, ustrezni kontrolni znaki so vključeni za oznako ISAN in verzijo.

Primer: ISAN 1881-66C7-3420-6541-9-9F3A-0245-U

Dodeljevanje V-ISAN ne predstavlja evidence lastniških pravic do verzije avdiovizualnega dela, z njim povezane vsebine ali avdiovizualnega dela samega.

V času izdaje tega priročnika v izvorniku (januar 2005) poteka standardizacija V-ISAN v Delovni skupini 1 ISO TC46/SC9. Po opravljenih potrditvenih postopkih pri ISO bo standard objavljen kot ISO 15706-2. Spremljalo ga bo Tehnično poročilo 20925, ki ga sestavljajo informativne smernice za delovanje sistema V-ISAN z začasnim naslovom: *Information and documentation – International Standard Audiovisual Number (ISAN) – Version segment (V-ISAN) operational guidelines*.

Dodatne informacije nudi:

ISO/TC 46/SC 9 Secretariat

E-mail: iso.tc46.sc9@lac-bac.gc.ca

URL: <http://www.lac-bac.gc.ca/iso/tc46sc9/wg1/register.htm>

13.5. ISMN (International Standard Music Number) – Mednarodna standardna številka glasbenega tiska

ISMN se uporablja za identifikacijo vseh glasbenih tiskov, ki se prodajajo, najemajo ali so na razpolago zastoj.

To je 10-mestna oznaka, ki se začne s črko »M«. Ta razlikuje ISMN od ISBN in drugih standardov.

Ostali elementi so: identifikator založnika, ki označuje določenega glasbenega založnika, oznaka naslova, ki označuje naslov določenega glasbenega tiska in kontrolna številka, izračunana po modulu 10. Črka »M« šteje kot 3.

ISMN se lahko s pomočjo predpone EAN 979 vgradi v 13-mestno mednarodno črtno kodo. Za potrebe črne kode dobi »M« številčno vrednost 0.

ISMN se ne uporablja za knjige o glasbi, ki dobijo ISBN, prav tako se ne uporablja za glasbene trakove, zgoščenke ali videoposnetke.

Enote z oznako ISMN so predvsem partiture (orkestralne in vokalne), kompleti partov, antologije, mikrooblike glasbenih tiskov, tiski v Braillovi pisavi, elektronske glasbene publikacije in pesmarice (po presoji). V nekaterih primerih lahko vse vrste pesmaric in albumi, ki vsebujejo pretežno besedilo in/ali ilustracije, obravnavamo kot glasbeno izdajo ali povsem običajno knjigo ali kot oboje. V takih primerih lahko dodelimo obe oznaki, ISBN in ISMN, ki morata biti natisnjeni na publikaciji in se med seboj jasno razlikovati.

Sistem ISMN upravlja Mednarodna agencija za ISMN:

International ISMN Agency
Staatsbibliothek zu Berlin
Preussischer Kulturbesitz
Potsdamer Strasse 33
10785 Berlin, Nemčija
Tel: (+49 30) 266-2338, 266-2496, 266-2498
Faks: (+49 30) 266-2378
E-mail: ismn@sbb.spk-berlin.de
URL: <http://ismn-international.org>

Za sistem ISMN v Sloveniji skrbi:

Slovenska agencija za ISMN
Narodna in univerzitetna knjižnica
Turjaška 1, pp 256
1001 Ljubljana
Tel.: (01) 58 61 300
Faks: (01) 58 61 311
E-mail: ismn@nuk.uni-lj.si
URL: <http://www.nuk.uni-lj.si>

13.6 ISRC (International Standard Recording Code) – Mednarodna standardna koda posnetka

Mednarodna standardna koda posnetka (ISRC) je mednarodni standardni identifikator za zvočne posnetke (ISO 3901). Številči vsak posnetek umetniškega dela (vendar ne fizične enote) ne glede na vsebino ali medij, na katerem je delo izdano. ISRC je sestavljen iz 12 znakov, ki obsegajo 4 elemente: koda države, koda prvega lastnika, leto, koda posnetka.

Primer: ISRC DE P55 97 00001

Sistem ISRC upravlja IFPI (International Federation of Phonographic Industry):

International ISRC Agency

IFPI Secretariat

54, Regent Street

London, W1B 5RE

Združeno kraljestvo

Tel.: +44 (0) 20 7878 7900

Faks: +44 (0) 20 7878 7950

E-mail: isrc@ifpi.org

URL: <http://www.ifpi.org/isrc>

13.7. ISSN (International Standard Serial Number) – Mednarodna standardna številke serijske publikacije

Poleg sistema ISBN je bil vzpostavljen tudi sistem za številčenje kontinuiranih virov in se imenuje Mednarodna standardna številka serijske publikacije (ISSN), ISO 3297:1998.

Kontinuirani vir je publikacija, ki izhaja daljše časovno obdobje brez določenega konca. Taka publikacija običajno izhaja v zaporednih ali integrirnih kosih, ki imajo navadno številčne ali kronološke oznake. Tipični primeri vključujejo serijske publikacije kot so časniki, časopisi, magazini itn. in kontinuirani integrirni viri kot so publikacije z nevezanimi listi in spletne strani, ki se stalno dopolnjujejo.

Sistem ISSN upravlja Mednarodni center za registracijo serijskih publikacij (International Centre for Registration of Serials):

ISSN International Centre
20, Rue Bachaumont
75002 Paris
Francija
Tel.: (+33 1) 44 88 22 20
Faks: (+33 1) 40 26 32 43
E-mail: issnic@issn.org
URL: <http://www.issn.org>

Založniki in izdajatelji kontinuiranih virov naj se za označevanje svojih publikacij obrnejo na Mednarodni center za registracijo serijskih publikacij v Parizu ali na svoj nacionalni ISSN center:

ISSN center Slovenija
Narodna in univerzitetna knjižnica
pp 259
1001 Ljubljana
Tel.: (01) 2001 127
Faks: (01) 4255 007
E-mail: dunja.kalcic@nuk.uni-lj.si
URL: <http://www.nuk.uni-lj.si>

Nekatere vrstne publikacije, letopisi, knjižne zbirke itn. dobijo oznako ISSN samo za naslov serije (ta ostane enaka za vse številke ali zvezke) in ISBN za vsak posamezni kos, zvezek.

Če sta dodeljeni obe oznaki, to je ISBN in ISSN, morata biti med seboj nedvoumno ločeni.

13.8. ISTC (International Standard Text Code) – Mednarodna standardna koda besedila

ISTC je prostovoljni sistem številčenja za učinkovito identifikacijo besedilnih del. Standard se razvija pod okriljem ISO, Mednarodne organizacije za standardizacijo v Ženevi.

ISTC se lahko uporablja za katero koli besedilno delo, kadar obstaja namen, da se bo to delo pojavilo v eni ali več pojavnih oblikah. Za namene standarda je

»besedilno delo« definirano kot izrazita, abstraktna stvaritev z intelektualno ali umetniško vsebino, sestavljena iz kombinacije besed. Primeri besedilnih del so članek, esej, roman, scenarij ali novela.

ISTC ne more biti dodeljen fizičnemu izdelku ali drugi pojavnih obliki dela. Taki fizični izdelki (npr. tiskana knjiga, govoreča knjiga ali elektronske verzije teh izdelkov) morajo dobiti ISBN.

ISTC bo omogočal učinkovito identifikacijo in upravljanje z besedilnimi deli, ne pa publikacijami, čeprav je lahko povezan z označevalci izdelkov, kot je ISBN, zaradi zbiranja in primerjave različnih pojavnih oblik določenega besedilnega dela.

To bo »neumna« številka, kar pomeni, da ne bo vsebovala nobene kode ali kate-ga drugega pomenskega elementa in ne bo označevala avtorja ali lastnika tega dela.

Standard bo 16 mest dolga oznaka s šestnajstiškimi števki od 0–9 in črkami A–F in bo vsebovala 4 elemente v sledeče vrstnem redu: oznaka registracijske agencije, oznaka leta, oznaka dela in kontrolna številka.

Konzorcij, ki ga sestavljajo CISAC, Nielsen BookData in R. R. Bowker, je bil izbran, da zagotovi registracijsko mesto za ISTC, ko bo standard ISO 21047 pripravljen in potrjen za objavo.

Dodatne informacije nudi:

CISAC

20-26 Boulevard du Parc

92200 Neuilly sur Seine

Francija

Tel.: (+33 1) 55 62 08 50

Faks.: (+33 1) 55 62 08 50

E-mail: cisac@cisac.org

URL: <http://www.cisac.org>

13.9. ISWC (International Standard Work Code) – Mednarodna standardna koda dela

ISWC identificira glasbena dela kot nedotakljive stvaritve. Ne uporablja se za identifikacijo pojavnih oblik glasbenih del ali z njimi povezanih predmetov. Take po-

javne oblike in predmeti so v domeni ločenih identifikacijskih sistemov, kot so ISRC, ISMN, ISAN in ISTC (glej opise posameznih identifikatorjev drugod v poglavju 13).

Primer: Za identifikacijo Mozartovega dela Čarobna piščal (Die Zauberflöte) je primeren ISWC. Tiskane partiture bodo vsaka zase označena s ISMN, libreto in njegovi prevodi bodo dobili ISTC in njihove pojavne oblike (publikacije) ISBN; videoposnetek predstave mora dobiti ISAN, serija televizijskih oddaj bo označena s V-ISAN in zvočni posnetek opere bo dobil ISRC.

Dodatne informacije nudi:

CISAC

20-26 Boulevard du Parc

92200 Neuilly sur Seine

Francija

Tel.: (+33 1) 55 62 08 50

Faks: (+33 1) 55 62 08 50

E-mail: cisac@cisac.org

URL: <http://www.cisac.org>

14. ONIX

ONIX je mednarodni standard za predstavljanje in povezovanje podatkov knjižne industrije, serijskih publikacij in elektronskih izdelkov z informacijami v elektronskih oblikah. Sestavlja ga specifikacija vsebine (vključuje podatkovne elemente, oznake polj in sezname kode) in XML DTD.

ONIX so razvili in ga vržujejo pri EDItEUR skupaj z Book Industry Communicati-on in Book Industry Study Group ter skupinami uporabnikov v državah, kjer so pri poslovanju s knjigo in pri pripravi knjigotrških katalogov že sprejeli ONIX. Te države so Združene države Amerike, Združeno kraljestvo, Francija, Nemčija, Avstralija, Kanada in Republika Koreja.

ONIX so prilagodili formatu MARC21 v Kongresni knjižnici in formatu UNIMARC v Britanski knjižnici. Uporabljajo ga tudi nekatere nacionalne knjižnice za pridobivanje podatkov od založnikov za pripravo kataložnih zapisov o publikaciji (CIP) ali za neposredno dopolnjevanje javnih katalogov (OPAC).

Dodatne informacije nudi:

EDItEUR

39-41 North Road

London N7 9DP

Združeno kraljestvo

Tel.: +44 (0)20 7607 0021

Faks: +44 (0)20 7607 0415

E-mail: brian@bic.org.uk

URL: <http://www.editeur.org/>

15. Publikacije

Publishers' International ISBN Directory (PIID)

Publishers International ISBN Directory (Mednarodni ISBN imenik založnikov) vsebuje vse dodeljene oznake založnikov. Izhaja tekoče v tiskani in elektronski (CD-ROM) obliki.

ISBN Newsletter

ISBN Newsletter navadno prinaša zapisnike letnih srečanj posvetovalnega telesa ISBN.

Najpogostejša vprašanja v zvezi s sistemom ISBN

1. Zakaj naj uporabljam ISBN?

Če ste založnik ali knjigotržec in če želite prodajati knjige, je v vašem interesu, da se vključite v sistem. Če vaših publikacij ni mogoče naročiti in distribuirati s pomočjo oznak ISBN in če vaše publikacije niso vključene v bibliografske produkte, potem se lahko zgodi, da svojih knjig ne boste mogli prodati. Kupci zanje ne bodo vedeli, če pa že bodo slišali zanje, se morda ne bodo potrudili, da bi jih nabavili na ne-industrijski način.

2. Ali moram imeti ISBN?

S stališča mednarodnega sistema ISBN ni nobenih zakonskih zahtev po oznakah ISBN, ki ne vodijo do zakonske zaščite ali zaščite avtorskih pravic, čeprav je v nekaterih državah označevanje z oznakami ISBN zakonsko predpisano.

3. Ali tudi knjige, ki niso namenjene prodaji, potrebujejo ISBN?

Zaželeno je, da ISBN identificira vse knjige.

4. Mora imeti tudi katalog dražbe ISBN? Kaj je z razstavnimi katalogi?

Kadar je katalog pripravljen z namenom, da nudi osnovne informacije o predmetih, prodajanih na dražbi, katalog ne dobi oznake ISBN. Četudi ne nudi podatka o ceni, je katalog propagandno gradivo in je zunaj namena, ki ga imajo oznake ISBN. Ravno nasprotno pa katalogi, ki spremljajo razstave in nudijo dodatne podatke o določenih umetnikih ali temah, dobijo oznako ISBN.

5. Kdo dodeljuje oznake registranta?

Samo registracijska agencija, ki jo določi Mednarodna agencija za ISBN, lahko dodeljujejo oznake registranta posameznim založnikom. Te oznake kot tudi ustrezne oznake ISBN ne morejo biti prodane ali oddane drugemu založniku.

6. Moram dodeliti novo oznako ISBN, če publikaciji spremenim ceno?

Ne.

7. Ali sprememba formata zahteva novo oznako ISBN?

Da, različni formati potrebujejo različne oznake ISBN.

8. Pripravljam izdajo v tujem jeziku. Ali moram za ISBN zaprositi v deželi, kjer ta jezik govorijo?

Ne. Jezik publikacije tu ni pomemben, založnik se vključi v sistem v državi, kjer deluje in ima sedež.

9. Pripravljam popravljeno izdajo. Ali potrebujem novo oznako ISBN?

Bistvene spremembe besedila zahtevajo novo oznako ISBN. Da gre za popravljeno izdajo, mora biti navedeno na naslovni strani ali na hrbtu naslovne strani, kjer mora biti navedena tudi nova oznaka ISBN.

10. Ali ponatis brez spremembe v besedilu in/ali vezavi zahteva novo oznako ISBN?

Ne. Obdržati moramo izvorno oznako ISBN, vendar le v primeru, da ostane isti založnik.

11. Iz prodajnih razlogov želim publikaciji dodeliti novo oznako ISBN. Ali je to dovoljeno?

Ne, če ni nobenih sprememb v besedilu, formatu ali vezavi, ki bi to opravičile.

12. Pripravljam ponatis knjige in spreminjam ceno. Ali potrebujem novo oznako ISBN?

Ne. Ponatis, ne glede na spremembo cene, ne zahteva nove oznake ISBN.

13. V sodelovanju z drugim založnikom izdajam knjigo. Čigava oznaka ISBN se pojavi na njej?

V primeru sodelovanja sta oba založnika upravičena do svojih oznak ISBN na knjigi. Biti pa mora popolnoma jasno, komu pripada katera oznaka. Če bo samo eden izmed njih imel zalogo in naslov tudi distribuiral, pa se priporoča, da se v obliki črtne kode na zadnjih platnicah pojavi oznaka ISBN tistega založnika, ki je odgovoren za distribucijo.

14. Ali je možna ponovna uporaba že dodeljenih oznak ISBN, če so knjige s temi oznakami razprodane?

Ne. Vsaka oznaka ISBN natančno določa en sam naslov, njegovo izdajo in vezavo za vse čase. Četudi je razprodana, bo še vedno v kakšni knjigarni, prav gotovo pa v knjižnicah.

15. Kako je s dodeljevanjem oznak ISBN delom v več formatih ali več zvezkih?

Ena oznaka ISBN mora biti dodeljena celoti, to je publikaciji v več zvezkih. Če se vsak posamezni zvezek celote prodaja tudi samostojno, mora imeti vsak zvezek svojo oznako ISBN. Četudi se vsak zvezek ne prodaja samostojno, je dodeljevanje oznak ISBN vsakemu posameznemu zvezku priporočljivo, ker to olajša poslovanje z vračili (poškodovani zvezki) in zmanjšuje možnost zamenjave pri posameznih delih publikacije. Vsak zvezek mora imeti navedene vse oznake ISBN.

Podobna pravila veljajo za garniture (npr. CD-ROM s spremljajočo knjižico). Če je kateri koli del te enote na razpolago samostojno, moramo vsakemu delu dodeliti ločeno oznako ISBN, prav tako tudi celoti.

16. Pripravljam izdajo zbirke publikacij. Potrebujem ISBN ali ISSN?

Za zbirko potrebujete ISSN, za vsako posamezno publikacijo pa ISBN.

17. Pripravljam ponatis z novim naslovom. Ali potrebujem novo oznako ISBN?

Da, nov naslov potrebuje novo oznako ISBN.

18. Prezemam založbo, ki je že imela svojo oznako registranta. Odslej bodo vse publikacije izšle z imenom moje založbe. Ali lahko preštevilčim vse dosedanje naslove prejšnje založbe?

Ko bodo publikacije ponatisnjene pod imenom vaše založbe, tako da bodo nosile vaše ime, tem publikacijam lahko dodelite nove oznake ISBN iz svojega seznama oznak.

19. Katere informacije morajo biti vključene v element <Založnik> v metapodatku?

Dolžnost založnikov je, da o oznakah, ki jih bodo dodelili svojim prihodnjim publikacijam, obvestijo svojo agencijo ali organizacijo, ki je odgovorna za vzdrževanje registra publikacij. Element <Založnik> se nanaša na ime entitete, ki se povezuje z izidom publikacije, npr. Reed International Books. Podatek je obvezen ob vsakem pojavljanju elementa <Založnik> in ni ponovljiv. Dolžina polja je spremenljiva, predlagana najdaljša dolžina je 100 znakov. Čeprav element določa le to, da je ime založnika prisotno v metapodatkih, je odgovornost vsake agencije, da sledi najnovejšemu naslovu založnika in drugim podrobnostim o stikih za svoje lastne potrebe.

20. Katere informacije morajo biti vključene v element <Datum izida> v metapodatku?

Ta element vsebuje datum prvega izida publikacije v državi izida (to je z veljavno oznako ISBN, za razliko od datuma prvega izida dela). Čeprav naj bo datum kar najbolj točen, bosta za nove objave dovolj leto in mesec, za publikacije v zalogi pa samo leto. Podatek je obvezen in so dovoljene naslednje oblike:

4 številke (LLLL)

6 števk (LLLLMM)

8 števk (LLLLMMDD)

Če založnik sporoči datum izida v naprej, je to pričakovani datum izida, ki ga bo kasneje nadomestil dejanski datum, ko bo poznan. Ni pričakovati, da bodo vse lokalne agencije želele dobiti datum v naprej, tam pa, kjer se za to odločijo, bo potrebno ta element ob izidu popraviti.

21. Nisem založnik. Ali lahko kljub temu pridobim oznako ISBN?

Da. Za nas je založnik skupina, organizacija, družba ali posameznik, ki je odgovoren za izdelavo publikacije. To je lahko tudi oseba ali telo, ki nosi stroške oz. finančna tveganja pri pripravi izdelka – to običajni ni tiskar.

Bodite pozorni, da obstaja v nekaterih državah zelo podrobna zakonodaja v zvezi z založništvom.

22. Knjigotrštvo v naši državi še vedno posluje brez računalnikov. Ali vseeno potrebujem oznake ISBN?

Za uporabo oznak ISBN pač ni nujno potreben računalnik. S pomočjo oznake ISBN se izognete zamudnemu prepisovanju bibliografskih podatkov. Če želite svoje publikacije izvažati, se brez oznake ISBN ne bodo uvrstile v bibliografske pripomočke.

23. Ukvarjam se s prodajo knjig, papirne galanterije, igrač in mnogih drugih podobnih predmetov. Če ISBN označuje samo knjige, kako ravnati z ostalimi izdelki?

Za vse ostalo lahko uporabite druge sisteme švilčenja, kot npr. EAN. Moderna oprema lahko bere in obdeluje različne vrste črtnih kod.

24. Združenje EAN me je povabilo k sodelovanju. Ali je to obvezno?

Če želite uporabljati samo ISBN v črtni kodi EAN-13, zato še ni potrebno postati član združenja EAN. Toda ker EAN in UCC nudita tudi druge standarde švilčenja za identifikacijo kartonov, pošiljk, lokacije itn. ter druge s trgo-

vino povezane storitve, npr. številke elektronskih naslovov (lokacijske kode), EDI (elektronska izmenjava podatkov) formate itn., bi verjetno sami želeli postati član. Povprašajte pri svojem lokalnem združenju GS1, kakšne storitve vse vam lahko nudijo.

25. Kaj se zgodi, ko porabim vse oznake s svojim identifikatorjem?

Pri svoji lokalni agenciji zaprosite za dodatno oznako, ki vam bo omogočila več izdanih naslovov, če je to potrebno. Ta oznaka ni nadomestilo za staro, pač pa nova, dodatna oznaka.

26. Ali različni formati elektronskih publikacij (npr. PDF, HTML) potrebujejo samostojne oznake ISBN?

Različne formate elektronske publikacije se obravnava kot različne oblike izdelka in jih je zato treba identificirati z različnimi oznakami ISBN, če je seveda vsak format razpoložljiv tudi samostojno.

27. Ali publikacija, tiskana na zahtevo, dobi svojo oznako ISBN?

Da. Če izhaja publikacija, tiskana na zahtevo, iz izvirne verzije in ima enak format, potem se uporabi izvirna oznaka ISBN. Če pa so pri tem nastale zadostne spremembe v vsebini ali formatu, da to tvori novo izdajo, potem je potrebna nova oznaka ISBN.

28. Ali publikacije, tiskane na zahtevo, ki so hkrati prilagojene uporabniku, potrebujejo oznako ISBN?

Ne. Publikacije, ki so na razpolago v zelo omejenem številu, kot je publikacija, tiskana na zahtevo, kjer vsebina ustreza izrecnim zahtevam uporabnika, ne dobijo oznake ISBN.

29. Ali Mednarodna agencija za ISBN določili tudi plačilo za oznake ISBN? Ali je cena vsepovsod enaka?

Mednarodna agencija za ISBN ne vpliva in ne določa članarine ali cene za pridobitev oznak ISBN, ker sicer ni neposredno odgovorna za dodeljevanje oznak ISBN pod nivojem registracijske ali nacionalne agencije. Zatorej sodi ta naloga med naloge registracijske ali nacionalne agencije. Zaradi spremenljivih ekonomskih dejavnikov bodo članarine, ki jih bodo obračunavale posamezne agencije, po vsej verjetnosti različne.

30. Kaj storiti, če želim samo eno oznako ISBN?

V nekaterih deželah so oznake ISBN na razpolago kot posamezne oznake (npr. za samozaložnike). V teh primerih niti oznaka registranta niti posamezna oznaka ISBN iz tega razpona ne bosta identificirali založnika. V drugih deželah se oznake ISBN lahko pridobijo samo v bloku, najmanj po 10 oznak. Obrnite se na nacionalno agencijo, ki je odgovorna za vaše jezikovno, geografsko ali regionalno območje.

31. V moji državi še ni agencije za ISBN. Kaj moram storim?

ISBN je dobro premišljen standard, ki se je uveljavil v več kot 160 državah in je temeljito spremenil pristop k shranjevanju, poizvedovanju in uporabi bibliografskih podatkov in je pripomogel k izboljšanju učinkovitosti trgovine na drobno in s tem izboljšal distribucijo. Priporočamo, da se obrnete na svoje ministrstvo za kulturo ali druge organizacije, ki so odgovorne za trgovanje s knjigo ali pa imajo vpliv na to, ter jih seznanite z željo po uvedbi sistema ISBN v svoji državi. Spodbudite jih, da navežejo stike z Mednarodno agencijo za ISBN za nasvete ob vzpostavitvi agencije in pogojih zanjo. Če ta pristop ne bo obrodil sadov, lahko Mednarodna agencija za ISBN predlaga nadaljnje smernice. Kot kratkotrajna rešitev, da bi bile vaše publikacije označene z oznakami ISBN in bi mednarodno trgovanje z njimi vendarle steklo, pride v poštev tudi povezava z distributerjem v drugi državi, ki je pripravljen hraniti vašo zalogo in ji dodeliti oznake ISBN v vašem imenu (glej tudi razdelek 5.9).

32. Bodo lahko uporabniki v drugih državah iskali moje knjige v iskalnikih teh držav? Če ne, kaj moram storiti, da bo to mogoče?

Ne. Da bi se to lahko zgodilo, se morate povezati z ustrežno agencijo za ISBN in se pozanimati o podrobnostih, kako vstopiti v njihove nacionalne kataloge knjig v obtoku (npr. Razpoložljive knjige na tržišču (Books in Print)). Preden bo to mogoče, si boste morali v tej državi pridobiti distributerja ali pa tam imeti svoj naslov. V nekaterih primerih bo tudi knjiga morala biti v jeziku te države.

Naslednji niz vprašanj se nanaša na spremembe v strukturi ozanke ISBN in na revizijo standarda.

33. Kaj je bil glavni namen revizije oznake ISBN in njene strukture?

Glavni namen revizije ISBN je bil povečati obseg razpoložljivih oznak v sistemu ISBN. Z razvojem elektronskega založništva in drugih sprememb v založniški industriji se je obseg razpoložljivih oznak manjšal hitreje, kot je bilo pričakovati v poznih 60-tih letih, ko je bil zasnovan sistem ISBN za tiskane knjige.

34. Katere spremembe so bile vpeljane v sistem ISBN?

Dolžina oznake ISBN se spreminja iz 10-mestne v 13-mestno oznako. Oznaka ISBN bo sedaj vključevala začetno predpono, to je 3-mestno oznako, ki jo je dal na razpolago EAN International (sedaj GS1). EAN-ovi predponi, ki sta že sedaj bili na razpolago, sta 978 in 979, da pa se zagotovi ustrezno kapaciteto sistema, bodo v bodoče na razpolago še dodatne predpone. Oznaka ISBN obdrži kontrolno številko, spremeni pa se metoda izračunavanja; za razlago algoritma glej razdelek 4.5.

35. Zakaj ravno ta rešitev in ne druga?

Rešitev s 13-mestno oznako je bila predlagana, ker imajo lahko knjige že sedaj dve oznaki, to je ISBN in črtno kodo EAN-13 (tj. 10-mestno oznako ISBN s predpono 978 in na novo preračunano kontrolno številko). Ta rešitev omogoča sistemu ISBN takojšnjo uporabo EAN predpone 979, ki je bila za uporabo v knjigotrštvu rezervirana že pred nekaj leti.

36. Zakaj se oznaka ISBN ni spremenila v "neumno" številko kot ISSN?

Tak sistem bi bil brez pomoči močne centralne baze za upravljanje dodeljevanja oznak ISBN in onemogočanje podvajanja povsem neobvladljiv. Razvijanje take centralne baze, četudi v obliki razpršene mreže, bi bila za uporabnike sistema ISBN ena izmed najdražjih in nabolj zapletenih rešitev.

37. Kakšni so vplivi prehoda na ISBN-13?

Vsakdo, ki zapisuje, shranjuje ali izmenjuje podatke o oznakah ISBN v avtomatiziranem sistemu, bo moral zagotoviti, da bodo ti sistemi sprejeli format 13-mestne oznake ISBN. Založniki, distributerji, prodajalci na drobno in knjižnice so glavni uporabniki, ki se jih bodo te spremembe dotaknile. Vplivalo bo na programsko podporo kot so avtomatizirani sistemi za naročanje, sistemi za vodenje zalog, elektronsko prodajo in knjižnične podatkovne zbirke.

Izvečki iz Smernic za uvedbo 13-mestne oznake ISBN

Retrospektivna konverzija

Založniki bodo morali preračunati vse svoje oznake ISBN in svoje sisteme prilagoditi novemu formatu. To obsega oznake ISBN za vse naslove na zalogi, zelo verjetno pa tudi za vse ali večino naslovov, ki so že pošli, pa zanje še vedno obstajajo naročila ali druge oblike povpraševanja, in predvsem za vse še nedodeljene oznake ISBN, ki so jih že dobili od svoje lokalne agencije.

Na razpolago bo programska oprema za konverzije manjšega obsega, hkrati pa ponudniki sistemov lahko svojim strankam dobavijo lastne programe za konverzijo. Nekateri založniki, zlasti tisti z večjim številom neizrabljenih oznak, bodo morda v skušnjavi, da bi nadaljevali z rabo 10-mestnih oznak ISBN v svojih notranjih sistemih ali ustvarili začasne rešitve, ki se samo navidezno prilagajajo spremembam, v resnici pa bi struktura ISBN še vedno temeljila na 10-mestni oznaki ISBN. To je potrebno preprečiti zaradi dvoumnosti, do katere lahko pride, ko bo enkrat v rabi tudi predpona 979. To bo zlasti nevarno za uporabnike, ki v svojih internih sistemih okrajšajo oznako ISBN celo z opuščanjem predpone za založnika in tako ohranijo le oznako proizvoda in kontrolno številko.

Opomba: Od založnikov se ne pričakuje, da bi prelepili svojo zalogo s 13-mestno oznako, kajti črtna koda ostaja nespremenjena in oznaka EAN 13 za območje knjige, ki je natisnjena pod črtno kodo, bo enaka 13-mestni oznaki ISBN (čeprav brez vezajev).

Knjigotržci bodo morali uporabljati 13-mestno oznako ISBN za naročila, račune in druge postopke od 1. januarja 2007 dalje, nekateri bodo morda želeli začeti še prej. Večina knjigotrških sistemov je že sposobna delovati s 13-mestnimi oznakami za proizvode, ki uporabljajo 13-mestno oznako EAN. Zmožnost branja in obdelave identične strukture oznake za knjige in drugo blago brez nevarnosti zamenjave bo vsekakor pomembna prednost. Ročno vodenje nadzora nad skladišči in drugi sistemi bodo verjetno zahtevali izvedbo konverzije z 10-mestne na 13-mestno oznako.

Knjižnice in knjižnični sistemi

Knjižnice in ponudniki knjižničnih sistemov bodo morali podpirati oba sistema ISBN, obstoječega 10-mestnega in novega 13-mestnega, že pred 1. januarjem 2007 in nadaljevati s podporo tudi v prihodnosti.

Za oznake ISBN v bibliografskih zapisih retrospektivne konverzije ni potrebno opraviti, vendar morajo biti formati zapisov čimprej pripravljeni tako na 10-mestne kot tudi na 13-mestne oznake ISBN. Knjižnice bodo morda želele beležiti obe obliki iste oznake ISBN, kadar bosta na publikaciji natisnjeni obe, ker jih bodo nekateri založniki začeli uporabljati že pred 1. januarjem 2007. Kadar bo naročilo za nakup temeljilo na bibliografskem zapisu z 10-mestno oznako ISBN, se mora ISBN v zapisih postopka nabave spremeniti v 13-mestno oznako.

V knjižnicah bo dosedanje navajanje podatkov o knjigah z 10-mestno oznako še naprej v rabi. Uporabniki morajo v knjižničnem katalogu najti bibliografsko informacijo z iskanjem po obeh oblikah oznake ISBN za vse dosedanje 10-mestne in tudi 13-mestne oznake v nizu 978, ne glede na obliko v bibliografskem zapisu. To bo zahtevalo spremembe v kazalnih in programih za iskanje že mnogo pred 1. januarjem 2007.

Knjižnice, ki svojim uporabnikom in osebju nudijo možnost iskanja po drugih katalogih in informacijskih virih z uporabo enega samega uporabniškega vmesnika, bodo morale upoštevati vpliv sprememb, potrebnih za prilagajanje 13-mestni oznaki ISBN, na obeh straneh vmesnika. Sistemi, ki rezultate poizvedovanja po večjem številu virov združujejo in izločajo dvojnice s pomočjo oznake ISBN, bodo morali upoštevati različne zapise, ki bodo imeli različne oblike iste oznake ISBN. Enako bodo morale knjižnice, ki nudijo dostop do svojih katalogov oddaljenim odjemalcem, upoštevati vpliv teh sprememb na njihove kataloge.

Knjižnice bodo morale upoštevati učinke sprememb na svoje lastne sisteme in tudi na oddaljene sisteme predvsem zaradi povezav do različnih vsebin in servisov, ki temeljijo na oznakah ISBN, prav tako tudi povezav od teh vsebin in servisov. Pri tem gre lahko tudi za obogatitve katalogov kot so slike ovitkov, kazala vsebine, povzetki in ocene, pa tudi spletne knjigarne, sezname literature, povezovalni strežniki, skupni portali, virtualno izobraževalno okolje in dostop do polnega besedila elektronskih knjig.

V administrativnih modulih knjižničnih sistemov lahko pride do potrebe po spremembah, npr. pri dolžini vnosnih polj, avtomatskem preverjanju in oblikovanju

zaslonskega prikaza oz. tiskalniškega izpisa. Medknjižnični sistemi so odvisni od oznak ISBN zaradi primerjanja zapisov, prav tako obstajajo programi, ki uporabljajo ISBN za primerjanje in odpravljanje dvojnic bibliografskih zapisov pri neposrednem ali paketnem uvozu podatkov.

Knjižnični sistemi bodo morali delovati s 13-mestno oznako ISBN pri vseh oblikah nakupa in vseh transakcijah s knjigotržci najkasneje 1. januarja 2007. Knjižnice in njihovi ponudniki sistemov se morajo uskladiti z dobavitelji knjig in drugimi povezanimi trgovskimi podjetji tako, da bodo čimprej vzpostavili potrebne prehodne pogoje. Standardni formati EDI, kot je npr. EDIFACT, omogočajo uporabo oznak ISBN (tj. 10-mestnih) in EAN, zato sta lahko v prehodnem obdobju obe izmenljivi. Pri tem je treba opozoriti, da te ugotovitve ne veljajo samo za tiskane knjige, temveč tudi za e-knjige in vsa druga gradiva, ki lahko uporabljajo za identifikacijo ISBN.

Čeprav se označevanje lastništva s črtno kodo inventarne številke (tj. vsakega posameznega izvoda) ne bo spremenilo, bo vendarle treba preprogramirati čitalnike črtnih kode, ki se uporabljajo za vnos podatkov ali vnos oznake ISBN iz črtnih kode EAN, in ki sedaj dajejo podatke v obliki 10-mestne oznake ISBN.

Spremembe oznake ISBN

Novi standard bo vključeval ponovno revizijo smernic za področje rabe oznak ISBN. Te smernice ne bodo bistveno drugačne od obstoječih glede uporabnosti oznak ISBN za ustrezne izdelke ali glede pravil o spremembah formata in izdaje. Vseeno pa bodo napisane na novo, tako da se bodo prilagodile novejšim oblikam izdaj kot so dobava elektronskih publikacij (e-knjig). Popolna navodila o področju rabe oznak ISBN bodo na voljo v Priročniku za uporabnike sistema ISBN in pri nacionalnih agencijah za ISBN.

Terminski roki za uporabo 13-mestne oznake ISBN

Zdi se, da je prehodno obdobje, ki se bo končalo s sprejetjem 13-mestne oznake ISBN 1. januarja 2007, dovolj dolgo; hitrost za doseg tega cilja je odvisna od zahtev posameznih poslovnih partnerjev. Nekatere organizacije bodo pohitele z uvedbo novih sistemov in tako prisilile svoje poslovne partnerje, da tudi oni kar najhitreje začnejo z uporabo 13-mestnih oznak. To lahko sproži verižno reakcijo in vodi v široko uporabo 13-mestnih oznak ISBN že mnogo pred 1. januarjem 2007.

Ker pa bodo imeli nekateri založniki v prihodnje nedvomno še zelo dolgo zalogo z 10-mestnimi oznakami, se jim bo morda zdelo smiselno čimprej preiti na tiskanje 13-mestne oznake na svojih knjigah hkrati z 10-mestno oznako še pred letom 2007. Če sprejmejo tako odločitev, je priporočljivo, da se oznake na hrbtu naslovne strani in na zadnji platnici, če ni črtni kode, pojavijo na naslednji način:

ISBN-13: 978-1-873671-00-9
 ISBN-10: 1-873671-00-8

To bo omogočilo, da se ponatisom po letu 2007 z majhnimi stroški ali celo brez njih odstrani 10-mestna oznaka ISBN.

Za naslove, izdane po 1. januarju 2007, bo način prikaza ponovno v sedanjih obliki:

ISBN 978-1-873671-00-9

Črna koda na zadnji platnici ostaja nespremenjena, samo očem čitljiva oznaka za naslove, izdane po 1. januarju 2007, se spremeni v polno 13-mestno oznako; pred njo stoji akronim ISBN, zaradi preglednosti so ohranjeni vezaji. Založniki in tiskarji, ki uporabljajo svoje lastne programe za oblikovanje črtnih kod, morajo zagotoviti, da bodo ti programi prilagojeni novi zahtevi in preveriti, če so njihovi dobavitelji tiskarskih filmov ali elektronskih podatkov za črtni kode pravilno interpretirali to zahtevo.

Primer črtni kode s 13-mestno oznako ISBN v čitljivi obliki

Opomba: V obdobju pred januarjem 2007 morajo založniki in tiskarji na zadnji platnici knjige nad črtno kodo še naprej tiskati samo 10-mestno oznako ISBN v čitljivi obliki, četudi so na hrbtu naslovne strani natisnili obe, tj. 10-mestno in 13-mestno oznako ISBN. Uporabniki, ki želijo določiti ISBN-13, ki temelji na tiskani črtni kodi in dodanem besedilu, se bodo morali zanesti na čitljivo obliko kode EAN natisnjene pod črtno kodo.

Algoritme, ki bodo omogočili potrditev in prikaz obeh, tj. 10-mestne in 13-mestne oznake, bo mogoče najti v Priročniku za uporabnike. Podatkovne datoteke z algoritmi bo mogoče v kratkem dobiti na spletni strani Mednarodne agencije za ISBN.

Posebno pozornost je potrebno nameniti katalogom in obrazcem za naročila založne prav v času vpeljave nove 13-mestne oznake ISBN. Priporočljivo je, da založniki na teh mestih še pred uveljavljeno spremembo začnejo s tiskanjem obeh oznak. Da bi preprečili nesporazume, se je potrebno izogibati skrajšanim oznakam ISBN.

Prav gotovo je, da bodo nekateri knjigotržci pri naročilih želeli uporabljati 13-mestne oznake ISBN še pred datumom sprememb. To mora biti dogovorjeno med vsemi sodelujočimi stranmi in ko se začne, se morajo založniki s svojimi ponudniki sistema odločiti ali bodo konvertirali vse prihajajoče oznake ISBN v 13-mestni format. V vsakem primeru pa morajo biti pripravljeni, da bodo prešli na 13-mestno oznako po 1. januarju 2007 in se tako izognili nejasnostim in dvomnostim.

Odgovornost za spremembe

Vsem institucijam priporočamo, da kar najhitreje preverijo vse obstoječe sisteme – ročne in elektronske, določijo plan aktivnosti in po potrebi zagotovijo ustrezne vire in sredstva.

Vsaka organizacija naj imenuje odgovorno osebo, ki bo nadzirala potrebne prehode na vseh relevantnih področjih. Spremembe bodo vplivale predvsem na sisteme, dotaknile se bodo tudi uredniških procesov, prodaje in marketinga, oddelkov za oblikovanje in proizvodnjo, hkrati pa bodo vplivale tudi na upravljanje z nadomestili in računovodsko poslovanje v založniški hiši.

Možen, vendar ne izčrpen seznam sistemov v založniški hiši, ki jih bodo spremembe prizadele:

- dodeljevanje oznak ISBN
- podatki o izdelkih
- uredništvo
- proizvodni sistemi
- sistemi dobave e-knjig
- izpolnjevanje naročil/skladiščno poslovanje
- računovodsko poslovanje
- pravice in pogodbe
- upravljanje in nadzor avtorskih pravic in nadomestil

Knjigotržci morajo med drugim preveriti še:

- sisteme za naročanje
- kontrolo zalog
- nadzor prodaje
- računovodsko poslovanje

Knjižnice bodo morale preveriti:

- sisteme za nabavo vključno s sistemi za komuniciranje s poslovnimi partnerji
- katalogizacijo in druge sisteme bibliografskih podatkov
- sisteme medknjižnične izposoje
- postopke prevzemanja bibliografskih zapisov
- čitalnike črtnih kod
- lokalne kataloge
- informacijske portale in sisteme za poizvedovanje
- interoperabilnost z oddaljenimi informacijskimi viri in odjemalci
- sistemske povezave do oddaljenih vsebin in servisov ter od njih
- druge funkcije in sisteme, ki temeljijo na oznakah ISBN

Sodelovanje s poslovnimi partnerji

Posredovanje jasnih odločitev o časovnem usklajevanju in načinih uvajanja sprememb je odločilno za nemoteno uvajanje novega standarda. Vse organizacije spodbujamo, da kot del interne ocene uskladijo svoje načrte in aktivnosti s svojimi poslovnimi partnerji in zagotovijo, da bodo tudi ti partnerji začeli s podobnimi postopki uvajanja novosti.

Druge možnosti

Zaradi možnosti, da pridobi knjigotrštvo v prihodnosti za svoje namene še druge predpone za 13-mestne oznake ISBN, bo sistem s tako na novo določeno strukturo zagotovo živel še mnogo let. Vendar pa morajo strokovnjaki vseeno razmišljati o nekaterih dodatnih možnostih v zvezi z dolžino oznake:

- Nekaterе organizacije se zanimajo za 14-mestno oznako GTIN (Global Trade Item Number = globalna trgovinska identifikacijska številka), kjer ima 13-mestna oznaka ISBN pred seboj še dodatno številko, ki se lahko uporablja v dogovoru med trgovskimi partnerji kot indikator za opis logističnih podrobnosti.

- Uporaba DOI (Digital Object Identifier = identifikator digitalnega objekta) ali URN (Uniform Resource Name = enotno ime vira) se lahko začne širiti v dele industrijskih preskrbovalnih verig; ta dva identifikatorja spremenljive dolžine lahko vsebujeta tudi oznako ISBN.

Sistem ISBN je v svoji novi obliki zasnovan kot čvrst in stabilen za vse do sedaj znane aplikacije, vendar ga je priporočljivo fleksibilno dograjevati glede na potrebe preskrbovalnih verig v prihodnosti.

Najpogostejša vprašanja

1. Kaj se zgodi z oznakami ISBN, ki jih založnik že ima, a jih še ni izrazil?

Založnik jih mora porabiti do konca tako, da 10-mestnim oznakam doda predpono 978 in jih spremeni v novi 13-mestni standard.

Npr. ISBN-10: 1-873671-00-8

se spremeni v

ISBN-13: 978-1-873671-00-9

2. Ali se bodo nove oznake ISBN dodeljevale publikacijam, ki so že izšle?

Ne. Obstoječe oznake ISBN bodo 1. januarja 2007 spremenjene iz 10-mestnega formata v 13-mestni format z dodajanjem predpone 978. To se bo nanašalo na vse zapise za katerikoli naslov, ki ga bodo doletele te spremembe, vključno z naslovi, ki so razprodani in tistimi, ki so še v knjigotrških katalogih.

Oznaka ISBN in črtna koda na knjigi se ne bosta spremenili, dokler knjiga ne bo ponatisnjena, ker črtna koda predstavlja EAN 13, ki je identična novi 13-mestni oznaki ISBN.

3. Ali lahko za nove izdelke z dodajanjem predpone 978 ponovno uporabim že obstoječe 10-mestne oznake ISBN?

Ne. Dodajanje predpone 978 predhodno uporabljeni oznaki ISBN ne tvori nove oznake ISBN in zaradi tega ne more določati novega izdelka.

4. Ali bom po 1. januarju 2007 z uporabo 10-mestne oznake ISBN lahko še naprej sodeloval s svojimi partnerji?

Po 1. januarju 2007 bo ISBN 13-mestno število in vsi računalniški sistemi se bodo morali prilagoditi delu s tem formatom. Komerencialni sistemi po tem datu-

mu 10-mestne oznake ISBN ne bodo več podpirali, v prehodnem obdobju pa se poslovni partnerji lahko dogovorijo za delo z obema formatoma.

5. Mora založnik preiti na nove 13-mestne oznake ali lahko še naprej uporablja 10-mestne?

Založniki bodo morali prilagoditi svoje sisteme 13-mestni oznaki ISBN s 1. januarjem 2007, da se bodo izognili možnim dvoumnostim (ko bo prišla v rabo dodatne predpona 979). Čeprav je ta možnost še dokaj daleč, vzpodbujamo založnike, da naredijo potrebne konverzije še pred tem datumom. Zelo pomembno je, da bodo računalniški sistemi s tem datumom prilagojeni za komuniciranje s poslovnimi partnerji brez prekinitev.

6. Če ima naša družba še veliko 10-mestnih oznak, zakaj jih moramo spremeniti v 13-mestne?

Mednarodni standard ISBN se spreminja. Sistem ISBN je vodilo mednarodnemu trgovanju in tudi dodeljevanje oznak ISBN je organizirano mednarodno. 13-mestna oznaka ISBN je potrebna zato, ker obstoječa zaloga števil v nekaterih delih sveta že pohaja. Zaradi nadaljnjega vzdrževanja sistema je bila zato sprejeta dodatna predpona 979, kar zagotavlja več razpoložljivih števil.

7. Lahko uporabim svojo obstoječo 10-mestno oznako s predpono 979?

Ne. Glej naslednje vprašanje.

8. Bo imela naša založniška družba v razponu 979 enake predpone kot jih ima v razponu 978?

Prav gotovo ne. Eden izmed razlogov za sedanje pomanjkanje 10-mestnih oznak je, da so bile v preteklosti predpone preveč radodarno razdeljene, kar ima za posledico, da imajo nekateri založniki na voljo veliko več oznak, kot jih potrebujejo. Agencije za ISBN bodo v bodoče dodeljevale manjše skupine števil in to bo vodilo do novih kriterijev pri dodeljevanju predpon.

9. Morata biti na publikaciji natisnjeni obe oznaki, 10-mestna in 13-mestna?

Naslovi, izdani po 1. januarju 2007, bodo imeli samo 13-mestno oznako ISBN. Da bi se zmanjšalo število potrebnih sprememb, založnikom priporočamo, da na platnice svojih publikacij čimprej natisnejo obe, 10-mestno in 13-mestno oznako ISBN, na tak način, da bo lahko po tem datumu 10-mestna oznaka s ponatisov zbrisana.

Nobene potrebe ni, da bi vključili 13-mestno oznako ISBN nad črtno kodo pred 1. januarjem 2007, ker je EAN številka za knjige, ki je že prikazana v čitljivi obliki pod črtno kodo, enaka kot ISBN-13 (čeprav brez vezajev). Vendar pa morajo založniki na publikacijah, izdanih po 1. januarju 2007, 13-mestno oznako ISBN natisniti z ustreznimi vezaji v čitljivi obliki nad črtno kodo na zadnji platnici.

Smernice za razvoj mednarodnih sistemov

Pri oblikovanju programske opreme, ki ima opraviti z ISBN, naj načrtovalci sistemov upoštevajo sledeče:

Vnos podatkov o ISBN – splošne ugotovitve

Čeprav določa standard ISBN enkratno 13-mestni vzorec, se bo v preskrbovalni verigi 10-mestna oznaka v povezavi s predpono EAN.UCC 978 pojavljala še vrsto let. Načrtovalci naj upoštevajo stopnjo, do katere bodo običajni postopki vnosa sprejeli in spremenili 10-mestno ali 13-mestno obliko v skladu z zahtevami internih sistemov.

Kjer se bo 10-mestna oznaka ISBN spremenila v 13-mestno oznako ISBN, bo predponi 978 sledilo prvih 9 znakov 10-mestne oznake ISBN, temu pa sledi kontrolna številka, izračunana po modulu 10, predstavljenem v razdelku 4.5.

Ker so lahko vsi identifikatorji izdelka EAN.UCC predstavljeni v obliki 14-mestne oznake, je priporočljivo, da načrtovalci sistemov pri svojem načrtovanju upoštevajo zahteve GTIN. Za dodatne informacije o GTIN glej razdelek 13.2.

Vnos podatkov o ISBN – ugotavljanje veljavnost

Za potrditev, da so vneseni podatki verodostojna oznaka ISBN, sta na voljo 2 stopnji ugotavljanja veljavnosti:

- Veljavnost kontrolne številke (glej razdelek 4.5)
  - Proces ugotavljanja veljavnosti kontrolne številke je preprosta matematična formula, ki se uporablja za potrditev notranje konsistentnosti vnosa podatkov o ISBN. Preverjanje kontrolne številke bo ujelo mnogo napak pri vnosu, ne bo pa potrdilo, da je oznaka ISBN za nekega registranta iz točno določenega razpona registrantove skupine.
- Veljavnost registrantove skupine in registranta (glej razdelek 4.6)
  - Ta proces v dveh korakih bo preveril in potrdil, da je registracijsko skupino in registrantov razpon znotraj skupine določila Mednarodna agencija za ISBN. Kjer registracijska skupina ali registrantov razpon nista določena, je oznaka ISBN neveljavna. Kjer sta registracijska skupina in registrantov razpon določena, je mogoče s pomočjo tega podatka razdeliti oznako ISBN v njenih 5 elementov:

- element s predpono
  - element registracijske skupine
  - element registranta
  - element publikacije
  - kontrolna številka
- Dodeljevanje in določanje razpona registracijske skupine je trajen proces, ki ga nadzira Mednarodna agencija za ISBN. Podatek o trenutnem razponu bo dosegljiv na stalnem URL naslovu spletne strani Mednarodne agencije za ISBN. Načrtovalci sistema so vabljeni, da najnovejše podatke o veljavnosti in cepljanju redno preverjajo na tem URL naslovu.

Prenos podatkov o ISBN – splošne ugotovitve

Vsi zunanji prenosi morajo po 1. januarju 2007 uporabljati 13-mestno obliko oznake ISBN.